

Studija slučaja: Ubojstvo Ive Pukanića

Cindrić, Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:567545>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA KULTURU, MEDIJE I MENADŽMENT
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ MEDIJSKA KULTURA

MARIJA CINDRIĆ

**STUDIJA SLUČAJA: UBOJSTVO IVE
PUKANIĆA**

ZAVRŠNI RAD

MENTOR: IVICA ŠOLA

OSIJEK, 2019.

SAŽETAK

U ovome se radu govori o jednom od najbrutalnijih napada na novinare u hrvatskoj povijesti, a to je atentat izvršen 23. listopada 2008. godine u kojemu su stradali Ivo Pukanić i Niko Franjić. Nakon kratkog uvoda u sam rad i objašnjenja korištene metodologije kako bi se potrebni materijal sakupio potrebno je objasniti i što je uopće studija slučaja te koliku slobodu u istraživanju ima subjekt koji se njome koristi. Kada se objasni potreban teorijski dio, potrebno je iznijeti burnu kratku biografiju Ive Pukanića te prekretnice njegove karijere u kojoj leže motivi izvršitelja njegove likvidacije što daje motivaciju da se u nastavku spomenu i neki sporedni, no žestoki napadi na novinare. Nadalje slijedi presjek rada i njegov najbitniji dio, a to je samo ubojstvo Ive Pukanića te prvi pokušaj atentata na njega. Iznesene su i činjenice koje opisuju razinu zaštite koju novinari posjeduju ili ne posjeduju popraćeni primjerima iz ovoga slučaja te ključni propusti koji su mogli spriječiti ovaj atentat nakon čega širok dio rada govori o zloglasnoj duhanskoj mafiji i njihovoj upletenosti u ovaj slučaj.

KLJUČNI POJMOVI: atentat, novinarstvo, mafija, vlasti, propusti.

SUMMARY

In the center of this final thesis stands one of the most brutal attacks on journalists in Croatian history and that is the assassination of Ivo Pukanić and Niko Franjić on the 23rd of October 2008. After a short intro into this thesis and the explanation of the methodology used, a definition of the term Case Study is explained as is the freedom one has when using this kind of analysis. After the theoretical part is explained, it is crucial to show a short biography of Ivo Pukanić and his career in which lay the foundations of the motives for his murder. Further on, the most important part of this theses is shown wich is the murder of the two journalists and the first attempt of murder on Ivo Pukanić. There are facts carried out that show the level of protection journalist have or don't have accompanied by examples from this case. In the continuation, the fundamental mistakes that could have stopped this murder are shown after which there is a big part of this work talking about the tobacco mafia and their embroilment in this case.

KEY WORDS: assassination, journalism, mafia, authorities, omissions.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. CILJ RADA	4
3. METODOLOGIJA	4
4. STUDIJA SLUČAJA.....	5
5. IVO PUKANIĆ.....	6
5.1. KARIJERA.....	8
6. OPASNOSTI KOJE LEŽE U NOVINARSKOM POSLU	9
7. UBOJSTVO IVE PUKANIĆA.....	13
7.1. PRVI POKUŠAJ.....	13
7.1.1. MIRJANA JUSUP PUKANIĆ I DOJAVA	15
7.2. ATENTAT.....	16
8. ZAŠTITA NOVINARA.....	20
9. DUHANSKA MAFIJA.....	23
10. NAKON GUBITKA IVE PUKANIĆA I NIKE FRANJIĆA	33
10.1. IVO SANADER.....	33
10.2. TOMISLAV KARAMARKO.....	37
11. POČINITELJI DANAS.....	38
12. ZAKLJUČAK	39
13. LITERATURA.....	40
14. PRILOZI: POPIS FOTOGRAFIJA.....	42

1. UVOD

U ovome će se završnom radu govoriti o ubojstvu Ive Pukanića i Nike Franjića čiji naručitelj ili naručitelji još niti nakon 11 godina od grotesknog ubojstva nisu u potpunosti razotkriveni kao niti potpuni razlozi ovog atentata koji, obzirom na Pukanićevu prošlost i teme o kojima je pisao, mogu biti mnogi. Iz očitih razloga prvo je objašnjen teorijski dio rada koji uključuje objašnjenje cilja koji ovaj rad pokušava dostići, metodologiju koja je korištena za njegovo stvaranje kao i definiciju studije slučaja. Nakon navedenoga, potrebno je iznijeti samu turbulentnu biografiju ovoga novinara, uspjehe i pojedinosti njegove karijere u kojima leže mogući motivi za njegovu likvidaciju što poteže i pitanje same opasnosti novinarskog posla u cjelini. Nakon što se ovaj dio rada rezimira, okreće se ka samoj analizi čina ubojstva te kako je ono izvedeno uz prvi pokušaj ubojstva za koji postoji velika mogućnost kako je povezan sa samim atentatom par mjeseci kasnije. Navedeni su i propusti nadležnih vlasti u koje je Pukanić imao puno povjerenje kao i opširan dio o njegovom sukobu sa zloglasnom duhanskom mafijom koju mnogi smatraju odgovornom za ovo zlodjelo.

2. CILJ RADA

Cilj ovoga završnog rada je prikazati vremenski tijek te sve moguće opcije povezivanja osoba i događaja s uzrokom i motivom za likvidaciju Ive Pukanića. S obzirom na to kako je riječ o novinaru koji je imao visok utjecaj i kontakte, cilj je i prikazati na jednome mjestu kako se odigravala pozadina njegova posla i sukoba iz njegova života. Cilj je i prikazati kako je novinarski posao ustvari jedan od najopasnijih poslova na primjerima drugih napada te kako se u tom poslu, što se više dolazi do napretka, subjekt sve više izlaže opasnostima. S obzirom na to da je riječ o neriješenom slučaju koji se 'razvlači' od 2008. godine, prikazani su i propusti državnih uprava te šokantna saznanja koja su mogla spriječiti da se ovaj atentat uopće dogodi.

3. METODOLOGIJA

Kako objašnjava i pedagoginja Ivana Miočić, „kada istraživač ima jasnu viziju o tome što predstavlja slučaj njegova istraživanja te kako će do njega doći, valja pristupiti odabiru metoda, odnosno načina prikupljanja podataka o tom slučaju.“ (Miočić,2018:185). S obzirom na to kako je studija slučaja prilično otvorena kada je riječ o načinima prikupljanja informacija, to jest, koristi se raznovrsna literatura ili izvori, za ovaj rad je smatrana kao najbolji pristup. S obzirom na to da je riječ o ubojstvu novinara, upravo je većina informacija o samome događaju preuzeta iz mnoštva novinskih članaka nekolicine novinarskih agencija

koje su pomno pratile što se odvijalo i nakon prvog pokušaja ubojstva Ive Pukanića. Takve su se informacije u ovome radu slagane kao kockice s obzirom na to da je uvijek vjerodostojnije podatke prikupljati i međusobno nadopunjavati iz raznih izvora. Spomenuti su materijali pronađeni u on-line arhivama hrvatskih novinskih portala kao i videozapisa koji prikazuju ponašanje samog Ive Pukanića uz radove koji pokrivaju valjani teorijski dio ovoga rada. Kako bi se vidjela pozadina funkcija organizacija o kojima će se govoriti, korištena je i književna literatura poput djela Jasne Babić „Zagrebačka mafija“, a mnoštvo činjenica i dokumenata prikupljeno je i iz opširnog djela „Zašto je ubijen Ivo Pukanić“ Berislava Jelinića, urednika Pukanićevog tjednika Nacional.

4. STUDIJA SLUČAJA

Struna¹ (2011) studiju slučaja definira kao kvalitativnu metodu kojom se proučava određeni slučaj, a osnovni postupak u studiji slučaja smatraju sagledavanjem svih aspekata jedne pojave ili navedene situacije, a važno je kao jedinicu analize uzeti konkretni pojedinačni subjekt. U studiji slučaja, naravno, jedan od najbitnijih aspekata je odabir slučaja koji će biti analiziran, a koji je u ovom slučaju ubojstvo Ive Pukanića, slučaj koji je ostavio mnoge posljedice, usijao mnogima strah te je i dalje ostao nerazriješen. Zbog navedenih razloga će se u ovoj studiji na jednome mjestu prikazati tijek događaja koji su se odigrali oko života pokojnog novinara prije i nakon smrti te će se vidjeti neki mogući motivi njegova naručenog drugog i uspješnog atentata te utjecaj samog događaja i na ljude, a pogotovo mlade novinare danas. U studiji slučaja, zbog velike količine materijala i smjerova u kojima se rad može uputiti „važno je naglasiti da istraživač tijekom čitavog istraživačkog procesa treba imati jasnu viziju svrhe istraživanja te istraživačkih pitanja na koja se primjenom ove strategije nastoji odgovoriti.“ (Miočić,2018:190). Najbitnija pitanja na koja treba u studiji slučaja naći odgovore jesu „kako? i zašto?“. Prvo će pitanje biti u potpunosti odgovoreno u ovome radu, no drugo pitanje će ostati spekulacija s obzirom na to da niti javne službe 11 godina nakon ovog atentata nisu uspjele dati konkretan odgovor na pitanje: „Tko je i zašto točno naručio ubojstvo Ive Pukanića?“ te se ti odgovori drže u povojima.

¹ Struna je terminološka baza hrvatskoga strukovnog nazivlja u kojoj se sustavno prikuplja, stvara, obrađuje i tumači nazivlje različitih struka radi izgrađivanja i usklađivanja nazivlja na hrvatskome jeziku (Struna, 2011)

5. IVO PUKANIĆ

Prije nego krenem u bilo kakvu daljnju raspravu, valja donijeti kratki biografski osvrt na život hrvatskog kontroverznog novinara Ive Pukanića, ubijenog bombom postavljenom u skuteru pored sjedišta Nacionala.

Ivo Pukanić ili, kako su ga suradnici od milja voljeli zvati, Puki rođen je 21. siječnja 1961. godine, a likvidiran je 23. listopada 2008. godine u Zagrebu gdje je radio kao novinar i urednik hrvatskog tjednika Nacional. Okarakteriziran je kao kontroverzan jer je nerijetko pisao o državnim / političkim i mafijaškim aferama kao i samim osobnim životnim događajima koje su se često nazivale aferama. Rođen je u Zagrebu, no živio je Velikog Gorici gdje je završio svoje osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje. „Kao odličan učenik, postao je Titov stipendist, što je bila potvrda njegove iznimne nadarenosti, jer je ovu stipendiju bilo jako teško dobiti“ (Anon., 2017). Nastavio je svoje obrazovanje na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu gdje je u konačnici i diplomirao. Za vrijeme studija radio je kao fotoreporter, a kasnije i novinar. Narav mu je bila prilično nametljiva što površno pokazuje i njegova veza s Mirjanom Pukanić, koja je podrijetlom iz Slatine iz obitelji Jusup, kojoj je već na prvoj godini fakulteta rekao kako će postati njegova supruga. Nešto kasnije radio je za tada ugledni časopis „Start“ gdje je objavio Mirjanine gole fotografije nedugo nakon što su prohodali. Ovo daje kratak uvod u navedenu činjenicu njegova kontroverznog života. 1989. godine Mirjana i Ivo vjenčali su se, a dvije godine kasnije dobili su kćer Saru. Nakon što su dobili kćer, „liječnici su sredinom 2002. ustvrdili da Pukanićeva supruga Mirjana boluje od bipolarnog afektivnog poremećaja, bolesti koja se još kolokvijalno nazivala manična depresija.“ (Jelinić, 2014:182). Mnogi su i spekulirali kako Mirjana pati od postporođajne depresije, no ona je to opovrgnula rekavši kako je njezino stanje prouzrokovano Ivinom nevjerom. Mnoge su kolege Pukanića poticale na razvod zbog navedene situacije, no on je tu ideju odbijao misleći kako to ne bi bilo pravedno niti prema ženi s obzirom na njezino zdravstveno stanje, niti kćeri jer bi sva briga o majci njoj pripala. Mirjana je više puta zbog svoje bolesti bila na bolničkom te na ambulantnom liječenju. Kako navodi Jelinić (2014:182-187), Mirjana je u rujnu 2007. godine čak stupila u kontakt s nekim osobama o kojima je Nacional kritički pisao. Navodi kako se obratila Josipu Radeljaku koji ju je upoznao s odvjetnikom Goranom Mikuličićem nakon čega su se u raznim medijima počele plasirati priče o tome kako je Ivo Pukanić obiteljski nasilnik koji je ženu prisilno htio smjestiti u bolnicu iako je zdrava jer se želi domoći njezine polovice zajedničke bračne stečevine. Nakon Pukanićevog saznanja o ovim događanjima, u svojoj je kolumni iz listopada 2007. godine

opisao kako je nazvao Mikuličića te ga kroz suze preklinjao da pomogne Mirjani. Mikulić ga je odbio te Mirjanu stavio u kontakt sa Sanjom Sarvankom, čelnicom udruge B.a.B.e². Oni su Mirjani sugerirali da ode u svoj stan te da unutra ne pušta Ivu Pukanića. „Dan poslije Sanja Sarvanka je Mirjanu Pukanić trebala odvesti na policiju, gdje bi Mirjana podnijela kaznenu prijavu za obiteljsko nasilje. To bi Mikuličiću poslužilo za pokretanje brakorazvodne parnice“ (Jelinić, 2014:185). Na navedeni je dan, kako navodi Jelinić, Sanja Sarvanka pozvala novinare kako bi vidjeli kako ona spašava Mirjanu Pukanić što je trebalo biti predstavljeno tako da je Mirjana zatočena u svome stanu. Mirjana Pukanić tada je završila na liječenju u bolnici Sestre milosrdnice gotovo mjesec dana, puštena je 31. listopada 2007. godine. Nakon toga redovno je pila tablete te mogla biti viđena na javnim domjencima uz supruga, a 2008. je navodno opet prestajala uzimati lijekove. „Pukanić tada još nije znao (...) da je ona svojedobno počela konzumirati drogu, da je postala ovisnica te da su joj veće svote novca, koje je tražila od supruga, trebale za drogu“ (Jelinić, 2014:186). Mirjana je navodno postala toliko agresivna da su Ivo Pukanić i njihova kćer Sara bili prisiljeni jednu noć prenoćiti u hotelu Sheraton.

Mirjana je izjavila kako je čak i krivotvorio oporuku njezine majke, no smatran najvećim skandalom njegova privatnog života dogodio se 2008. godine kada je navodno prisilno smjestio svoju suprugu u psihijatrijsku bolnicu Vrapče. Mirjana je toga dana novinare pozvala u svoj stan kako bi navodno iznijela dokaze o zlostavljačkom karakteru svoga supruga. Novinare je domaćica obitelji Pukanić molila da napuste stan nakon čega je pozvana policija i djelatnici hitne pomoći. Pri intervenciji bolničari su Mirjanu odvezli u psihijatrijsku bolnicu Vrapče. Ovaj je skandal masivno buknuo u medijima spekulirajući kako je Pukanić, zbog svojih poznanstava, uspio smjestiti zdravu suprugu u Vrapče. Pukanića je 8. travnja 2008. godine kontaktirao odvjetnik Darko Zadro koji mu je objasnio kako Mirjana zbog droge ima dug od 30 000 kuna koji on mora podmiriti jer su ljudi kojima duguje novac navodno iznimno opasni. „Pukanić je snimio taj razgovor, a potom sutradan nazvao Državno odvjetništvo i prijavio prijetnju i pokušaj iznude“ (Jelinić, 2014:187). Vrlo brzo je primljen na razgovor gdje je dao izjavu, predao snimku i potpisao svoj iskaz. Iste je večeri na Pukanića izveden prvi pokušaj atentata (vidi podnaslov 7.1. Prvi pokušaj). Nakon što je bila puštena iz psihijatrijske bolnice, pobjegla je u Dom Sveta Ana u Rijeci³. Umrla je 2012. godine. Pukanićeva kći Sara nakon tragedija diplomirala je novinarstvo na Vernu te se aktivno bavi profesionalnom

² Organizacija osnovana 1994. godine sa svrhom promicanja i zaštite ženskih ljudskih prava (B.a.B.e.)

³ Dom Sv. Ana pruža psihosocijalnu potporu ženama i djeci žrtvama obiteljskog nasilja.

fotografijom što se može vidjeti i na njezinom Instagram profilu otvorenom za javnost gdje nerijetko objavljuje i fotografije svojih roditelja.

5.1. KARIJERA

Izuzev samog kontroverznog života, njegovao je i takve teme u svome poslovnom životu. U Nacionalu je često pisao o teškim temama poput kriminala, mafije, podzemlja, političkim aferama i skandalima. Smatrano je kako je i sam imao sumnjiva prijateljstva preko kojih se pokušao domoći vrha hrvatske poslovne elite. Već je navedeno kako je osamdesetih radio za tjednik Start, a 1991. godine počeo je pisati za tjednik Globus te kasnije postao i njegov urednik. U početku se bavio estradnim temama no kako je ratna atmosfera sve više jačala i on se počeo baviti političkim temama te iznositi informacije o političarima i gospodarstvenicima koji su se kasnije često pokazali kriminalcima. 1995. godine osnovao je Nacional te uzeo posao njegova urednika sve do 2000. godine kada je postao predsjednik NCL Media Grupe. 2007. godine Pukanić je osnovao NCL Visoku novinarsku školu koja je 2011. pripojena Veleučilištu VERN. Pukanićevo najpoznatije otkriće bila je afera Dubrovačkih banaka iz 1998. godine, a godinu dana kasnije, 1999., proglašen je novinarom godine.

2004. godine dobio je nagradu Hrvatskog novinarskog društva za istraživačko novinarstvo i intervju godine za intervju s generalom Antom Gotovinom koji je u to vrijeme bio u bijegu pred Haaškim sudom vezano uz ratne zločine. Ovaj je intervju održan je u tajnosti u Italiji kada je potraga za Gotovinom bila na samom vrhuncu te radila velike probleme za Hrvatsku zbog pritiska stranih vlasti, pogotovo kada je riječ o njezinom pridruživanju kao članicom EU.

1. Fotografija Ive Pukanića i generala Ante Gotovine uslikana na dan njihovog razgovora u Italiji.

Izvor: preuzeto u cijelosti (Index.hr, 2005.)

Nakon ubojstva Ive Pukanića general Ante Gotovina je iz pritvora u Haagu poslao u redakciju Nacionala poruku: „Poštovani, primite moju iskrenu sućut povodom smrti gospodina Ive Pukanića. General Ante Gotovina“ (Jelinić, 2014:149). Pisao je i o balkanskoj duhanskoj mafiji što mnogi smatraju najopasnijim pričama u koje se upleo.

6. OPASNOSTI KOJE LEŽE U NOVINARSKOM POSLU

Posao poput novinarstva jedan je od najopasnijih poslova, bez generaliziranja i dijeljenja iako bi se na vrh ove hijerarhije moglo staviti ratno novinarstvo i istraživačko novinarstvo kojim se Pukanić i bavio, u svakom sektoru leže neočekivane i opasne situacije. Novinari svakodnevno dobivaju prijeteće poruke i zastrašujuće prijetnje, a često se nađu u situaciji za koju nisu bili spremni te ih je dovela u opasnost. Kada je riječ o spremnosti, novinar treba u svakoj priči biti spreman na situaciju koja ga na ovaj ili onaj način može ugroziti. Izloženi takvim situacijama obično i najčešće su upravo tzv. “terenci“, novinari, često i dopisnici, koji rade isključivo na terenima jer često ne znaju detalje situacije zbog koje su poslani od strane urednika i novinara u sjedištu agencije na određen teren. U ovakvim se situacijama opasnosti mogu kriti i u

najbezazlenijim zadacima jer novinaru često nije poznato s kakvim će ljudima voditi konverzaciju. Svaki je novinar, bio novalja ili dugogodišnji radnik u svojoj karijeri iskusio nelagodne situacije, čak i relativno opasne ili barem uz podsvjesni osjećaj da se treba udaljiti ili smiriti agresivnog sugovornika. Problem je i u tome što sugovornici većinom ne percipiraju kako novinar često nije taj koji inicira intervju, to jest, da je novinar nerijetko taj kojeg su poslali da nešto odradi. Naravno, postoje i novinari koji mogu napadnosti poticati osobu na određenu reakciju tako da su dvije strane i dva načina na koji se takvo nešto može odviti. Jedan od relevantnijih primjera situacija u kojima se novinari i reporteri mogu pronaći dolazi iz 2017. godine kada je reporterski tim hrvatske emisije Provjereni napadnut tijekom snimanja priloga o nizu prijevvara za koje je Ivica Sužnjević zvan Šeki optužen u Velikom Pašijanu. Napadnuti su Ema Branica, snimatelj Alan Novak te asistent snimanja Goran Jaganjac te je snimka napada prenesena javnosti, a napad je izgledao kako ga je opisala Ema Branica za Dnevnik.hr:

„Došli smo snimiti izjave još ljudi koji ga optužuju za prijevare. Dok smo snimali izjave prvo se pojavila majka optuženog i počela nas sve tući metlom. Potom se pojavio i njegov brat. Vikao je da će nas sve pobiti i da ako imamo mu*a dođemo snimati kod njega u kuću. Potom me je snažno gurnuo u prsa i iščupao mi pramen kose. Pala sam u kanal i udarila glavom“ (S.D.M., 2017: n.p.).

Situacija se pokazala gorom kada je nakon napada emisija Provjereni na svome Facebook profilu objavila kako će napadnuta novinarka do daljnjeg biti na bolovanju jer je zbog napada zadobila potres mozga. Valja se podsjetiti kako je Branici i godinu dana ranije nakon priloga o muškarcu koji se pretvara da je žena kako bi se domogao nekretnina starijih i dementnih isti muškarac poručio kako će završiti kao Ivo Pukanić, što je nedvojbeno prijetnja ubojstvom. „Novinarki je isti muškarac rekao i da bi joj mogao "prilijepiti znaš kako", te ju je pljunuvši nazvao "neodgojenim smećem" (Leković,2016:n.p.).

Mnogi su u prošlosti bili fizički napadi na novinare, a verbalni su postali svakodnevnica. Davor Igrić je na internetskoj stranici Hrvatskog novinarskog društva prikazao kratki vremenski presjek nekih od brutalnijih napada u prošlosti koji je u nastavku prenesen u cijelosti:

NAPADI NA NOVINARE SVE ČEŠĆI

08.07.2015.

[Link na članak](#)

Napadi na **novinare** u posljednje vrijeme u Hrvatskoj kao da su postali sve češći. Osim fizičkih, novinari često kroz komentare ispod njihovih članaka moraju trpjeti prijetnje smrću, a na ulici i fizičke nasrtaje. Nažalost, neke od tih prijetnji unazad 10-ak godina su se i ostvarile, a mi vam donosimo pregled onih najbrutalnijih.

Davor Igrić

Napadi na novinare u **posljednje** vrijeme u Hrvatskoj kao da su postali sve češći. Osim fizičkih, novinari često kroz komentare ispod njihovih članaka moraju trpjeti prijetnje smrću, a na ulici i fizičke nasrtaje. Nažalost, neke od tih prijetnji unazad 10-ak godina su se i ostvarile, a mi vam donosimo pregled onih najbrutalnijih.

1. Dražen Krušelj

Novinar Jutarnjeg lista Dražen Krušelj pretučen je 2004. godine ispred svoje zgrade. Iako napadač nikada nije pronađen, vjeruje se da je sportski novinar napadnut zbog članka povezanim s radom i čelnicima GNK Dinamo.

2. Hrvoje Appelt

Hrvoje Appelt u svojoj je karijeri često i sam bio žrtva uvreda i prijetnji. Zbog rada na otkrivanju afera vezanim uz Ivu Sanadera i njegovu obitelj, ali i razotkrivanja brojnih slučajeva nezakonitog trošenja novca u javnim tvrtkama, Appelt je bio fizički napadan, a pritisak na njega vršen je i u medijskim kućama u kojima je radio. Zbog svega toga pokrenuo je inicijativu u kojoj se borio za prava novinara, posebno onih koji doživljavaju prijetnje. Nažalost, inicijativa napadi-na-novinare.com danas više ne postoji.

3. Ivo Pukanić

Urednik lista Nacional, Ivo Pukanić, prije brutalnog atentata 23. listopada 2008. godine u samom centru Zagreba, bio je jedna od najistaknutijih ličnosti hrvatske medijske scene toga doba. Poznat po intervjuu s Antom Gotovinom u vrijeme kada je general bio u bijegu od vlasti, Pukanić se nalazio na čelu NCL grupe koja je tada držala ugledni tjedni list Nacional.

4. Dušan Miljuš

Prije karijere glasnogovornika u MUP-u, na što ga je definitivno potaknulo i brutalno premlaćivanje iz 2008. godine, novinar Dušan Miljuš bio je novinar u Jutarnjem listu. Miljuš je u napadu zadobio prijelom ruke, potres mozga i ozljede lica, a izgubio je i pamćenje. Ovaj novinar, koji je 20 godina karijere pisao o kriminalnom miljeu u zemlji, tek dvije i pol godine kasnije, našao je satisfakciju kada su osobe koje su osumnjicene za napad uhićene, ali su nakon šest mjeseci istrage puštene iz pritvora, a državno odvjetništvo je smatralo da nema elemenata za podizanje optužnice i cijeli je predmet vratilo policiji na daljnju krim obradu.

5. Željko Peratović

Željko Peratović, istraživački je novinar i dobitnik HND-ove nagrade za istraživačko novinarstvo za 2014. godinu, napadnut je ove godine na svom imanju u Karlovcu te su mu nanesene teške fizičke ozljede. Peratović je nakon napada ustvrdio kako je siguran da je ovo doživio zbog članka o 'slučaju Perković'.

Još neke nedavne otvorene prijetnje i vrijeđanja novinara

Hrvatsko novinarsko društvo redovito izvještava o napadima na novinare, kako fizičkim tako i prijetnjama. Prije nekoliko dana novinarka crne kronike Slobodne Dalmacije Katarina Marić Banje dobila je poruku 'Otrovna si kao zmija, završit ćeš kao Čuruvija', u kojoj se referiralo na ubijenog srpskog novinara Slavka Čuruviju likvidiranog ispred svog stana u Beogradu 1999. godine.

Tjedan dana ranije, sličnu prijetnju ubojstvom u obliku pisma dobio je i urednik portala autograf.hr Drago Pilsel. Pilsel je dobio pismo u kojem ga nepoznati počinitelj naziva 'četnikom koji bi trebao oboliti od raka kao idol Šešelj'. Novinar je ovo grozno pismo prijavio i Hrvatskom novinarskom društvu te Kući ljudskih prava.

Osim što se bore protiv nasilja nad novinarima, prijetnje dobivaju i u HND-u. Tako je nedavno, novoimenovani predsjednik Saša Leković nakon vrijeđanja na društvenim mrežama, dobio i prijeteće pismo koje je odmah predao policiji podnijevši tužbu protiv nepoznatog počinitelja.

Fizičku, ali i javnu prijetnju za vrijeme obavljanja svog posla u svibnju ove godine dobio je i novinar Nove TV Domagoj Mikić kojeg je tijekom snimanja jednog priloga za ruku uhvatio sugovornik uputivši mu i 'prijetnju prstom'. Cijelom slučaju svjedočilo je više ljudi, a postoji i snimka koja jasno pokazuje što se točno dogodilo.

Novinarstvo najgore zanimanje prema istraživanju

Stoga, kako zanimanje novinara ne bi bilo najgore prema istraživanjima, vrijeme je da dežurne institucije, zajedno s policijom, počnu raditi svoj posao i ozbiljno odgovarati na prijetnje koje najčešće predstoje fizičkim napadima. Jer kao što je vidljivo iz gornjih primjera, prijetnje novinarima događaju se gotovo na tjednoj bazi, a nažalost, samo je pitanje vremena kada će jedna od njih ponovno prijeći u fizički obračun.

Davor Igrić

2. Kratki vremenski presjek nekih od brutalnijih napada na novinare Izvor: preuzeto u cijelosti (Igrić, D/hnd.hr, 2015)

Igrić je ovim člankom, ne samo htio upozoriti na situacije u kojima se novinari mogu naći, već i pozvati dežurne institucije da zajedno sa policijom ozbiljno reagiraju i ozbilno shvate prijave prijetnji. Ovaj je članak pisan 2015. godine, a posljedice zanemarivanja prijave prijetnji mogu se vidjeti i u 2019. godini, a jedan od ekstremnijih primjera je Andrija Drežnjak koji je u Centru za socijalnu skrb ubio socijalnu radnicu Blaženku Poplašen te njezinog kolegu pravnika Ivana Pavića, koji se neko vrijeme borio za život, hitcima iz vatrenog oružja nakon što je policija već ranije dobila dojavu o tome da je osoba sa psihičkim problemima te kako postoji sumnja kako je ubojica ilegalno nabavio vatreno oružje. Zbog ovih metodoloških propusta i sumnje u teške povrede službenih dužnosti vezanih uz postupanje prema ubojici pokrenuti su disciplinski postupci protiv četiri službenika policijske postaje, a načelnik postaje i policajac koji je za taj predmet bio zadužen udaljeni su s dužnosti.

Ivo Pukanić bio je istraživački novinar, a „Istraživačko novinarstvo razotkriva informacije koje se svjesno skrivaju, a od iznimnoga su javnog interesa.“ (Modrić, 2004:8). Takve osobe koje u javnost iznose informacije koje se neki silno trude sakriti mogu biti izložene otvorenim

opasnostima, iz istih razloga, na primjer, izvori istraživačkih novinara traže bilo kakvu vrstu zaštite identiteta.

7. UBOJSTVO IVE PUKANIĆA

Teme o kojima je Ivo Pukanić tijekom života pisao dovele su ga do opasnosti od ljudi koji su imali visoke pozicije i veze u "podzemlju". Pokrenuto prijetnjama koje je dobivao zbog navedenih tema, već je nekoliko puta imao policijsku zaštitu.

7.1. PRVI POKUŠAJ

U srijedu, devetog travnja 2008. godine oko 23:50 sati izvršen je prvi pokušaj atentata na Ivu Pukanića ispred njegovog stana u Ilici u Zagrebu. Napadač je uz sebe imao vatreno oružje kojim je Pukaniću pucao u glavu. Pukanić je nakon toga napada sazvao press konferenciju na kojoj je slikovito prikazao kako je izgledao neuspješni pokušaj atentata, a Jelinić u svojoj već spomenutoj knjizi navodi (2014:188) kako je samo dan prije ovog pokušaja u Hrvatsku doputovao Slobodan Đurović. U nastavku ovoga rada govorit će se o njegovoj upletenosti u drugi i uspješni atentat na Pukanića.

Nakon što je Pukanić ostavio svoj automobil u garaži, uputio se ka svome stanu u Ilici, a uz sebe imao je osobne stvari i pištolj koji mu je policija savjetovala da nosi s obzirom na sve prijetnje koje su mu do tada bile upućene. „Iako je ulica bila gotovo pusta, u susret mu je ipak dolazio muškarac krupne građe, s torbom prebačenom preko lijevog ramena, u trapericama, sportskim cipelama, sportskoj jakni i kapom „kukavicom“ na glavi.“ (Jelinić, 2014:189). Na press konferenciji Pukanić je rekao kako je čovjek bio visine oko 190 centimetara, neobrijan te imao oko 120 kilograma. Napadač mu se osmjehnuo. „I ja sam se njemu osmjehnuo i namjeravao ga pozdraviti, jer mi se činio strahovito poznat. Kako upoznajem stotine ljudi u svome poslu, pomislio sam kako sam ga negdje upoznao ali sam zaboravio gdje, kada i o kome se radi.“ (Pukanić, 2008). Kada ga je krenuo pozdraviti Pukanić je krajičkom oka vidio kako taj muškarac drži pištolj u desnoj ruci koji je ranije skrivao iz leđa. Naveo je kako je pištolj bio crne boje i kako se kasnije ustanovilo da je imao pištolj i prigušivač zbog kojega su svjedoci čuli samo dva Pukanićeva hitca upozorenja. Rekao je i kako mu se napadač nasmijao i rekao „Sad ću te ubiti“. Pukanić navodi: „Milijun misli mi je prostrujalo kroz glavu ali sam instinktivno reagirao i u trenutku (...) ja sam se nagnuo, defacto bacio dolje i samo sam čuo kako mi je prostrujao neposredno uz glavu metak“ (Pukanić, 2008.:n.p.). U tom je trenutku Pukanić potrčao prema sredini Ilice jer je vidio kako napadač ponovno usmjerava pištolj prema njemu. U tome mu je trenutku pištolj marke Makarov 9 mm zablokirao. Taj je trenutak

Pukanić iskoristio da potrči na drugu stranu ceste i izvadi vlastiti pištolj. Napadač je krenuo prema Pukaniću te stao u trenutku kada je shvatio da Pukanić drži pištolj koji je uperio u njega. Napadač je počeo trčati dok je Pukanić ispucao metak u zrak i više puta viknuo „Stoj, pucat ću!“. Pukanić je vidio kako nailazi crveni automobil u kojemu su naposljetku bili samo svjedoci te se skrio uz obližnji kafić. Tada je nazvao policiju. Na toj se konferenciji rasplakao kada se sjetio da ga je u istom trenutku zvala kćer da ga pita što se dogodilo jer je čula pucnjeve, on joj je rekao da hitno zove policiju da pucaju na tateka. Kako se izvukao iz straha da će se ubojica vratiti i da ne radi sam, naveo je u navedenom broju Nacionala: „Razmišljajući kako se izvući iz ove pozicije, vidio sam nekih dvjestotinjak metara dalje pred stanom predsjednika Mesića, kako je jedan od policajaca koji ga čuva, stao na sredinu Ilice i gleda u mojem pravcu. Očito su čuli pucanje i provjeravaju što se događa. U tome trenutku odlučio sam se maknuti iz svoje pozicije i bježeći uz same zidove okolnih zgrada, odjurio sam do njih.“ (Pukanić, 2008: n.p.). Prilikom uviđaja policija je našla i napadačev ruski pištolj Makarov kalibra 9 milimetara s prigušivačem kojeg je bacio u vrećici ispod auta u obližnjoj ulici.

S obzirom na to kako je rupa u staklu obližnjeg dućana prouzrokovana hitcem koji je trebao ubiti Pukanića udario vrlo nisko, mnogi su mediji i portali špekulirali kako je cijeli atentat namješten i insceniran. U idućem broju Nacionala pod naslovom „Svirepi pokušaj ubojstva u Ilici“ objavljen je članak u kojemu su scene iz pokušaja atentata rekonstruirane kako bi opovrgnuli sve tadašnje špekulacije. Nizinu rupe u staklu opravdali su visinom napadača nasuprot Pukanićeve visine (Vidi fotografiju 3).

3. Rekonstrukcija napada na Ivu Pukanića
Izvor: preuzeto u cijelosti (Nacional.hr, 2008.)

Pukanić je naveo i kako mu je supruga u ponedjeljak 31. ožujka naredila da joj do sutradan ujutro donese 100 tisuća kuna u gotovini. Razlog ovog zahtjeva nije htjela otkriti, a kćer je prisilila da mu pošalje SMS poruku koja je prikazana na fotografiji 4.

4. SMS poruka upućena Ivi Pukaniću
Izvor: preuzeto u cijelosti (Nacional.hr, 2008.)

Tjedan dana kasnije dobio je poruku u kojoj je navedeno kako njegova žena treba otplatiti dug dilerima kokaina te ako to ne učine moglo bi se svašta dogoditi. Rečeno mu je da je najbolje da plati 30 000 kuna da se sve zaboravi, ovaj je dug već spomenut pod naslovom 5. Ivo Pukanić.

7.1.1. MIRJANA JUSUP PUKANIĆ I DOJAVA

Pukanić (2008:n.p.) je u spomenutom članku Nacionala rekao i kako mu je sutradan u redakciju došla žena koja je bila u ljubavnoj vezi s jednim od glavnih dilera narkotika u Hrvatskoj, zatražila potpunu diskreciju jer je i ona u opasnosti te objasnila kako je čula razgovore iz kojih je zaključila kako je Pukanić u velikoj opasnosti. Rekla je i kako se kao žena zgražava zbog manipulacija njegove bolesne žene te da zna tko stoji iza cijele te afere i pokušaja uništenja Pukanića. Objasnjava i kako mu je navela sva imena i prezimena upletenih u narkomafiju koja manipulira Mirjanom te koja ju je navukla na kokain i koja je od nje sustavno izvlačila novac. Objasnila je kako je osnovni motiv novac koji bi dobili kroz brakorazvodnu parnicu jer je Mirjana objasnila kako bi ona dobila pola imetka i pola tvrtke, a

njezin dug svakim danom je bio sve veći. Rekla mu je kako je ta narkomafija spremna na sve postupke te kako im niti ubiti nije problem. Nakon ovog susreta otišao je u Državno odvjetništvo i dao iskaz. Oko 19 sati potpisao je kaznenu prijavu. Iste je večeri na njega izvršen pokušaj ubojstva.

Jelinić u svojoj knjizi (2014:194) navodi kako je Mirjana Jusup Pukanić pokrenula kaznenu prijavu protiv Ive Pukanića u kojoj ga je optužila, između ostalog, za zlostavljanje te za to da ju je navukao na droge te ih nabavljao za zajedničku konzumaciju i sakrivao u obiteljski sef. U istrazi su ispitani članovi obitelji i Mirjanini prijatelji. Njezini su prijatelji rekli kako su o Pukanićevom nasilju čuli samo od Mirjane i nikada osobno nisu bili svjedoci tog čina, s druge strane potvrdili su sumnje o Mirjaninoj ovisnosti o kokainu. Vlasi kose Ive i Mirjane Pukanić bile su testirane na prisutnost droga i njihovih metabolita. Njegov je test bio negativan, a njezin pozitivna na droge. U razgovoru s njihovom kćeri Sarom Pukanić i domaćicom obitelji Pukanić, Vlastom Berger, obje su porekle da bi Ivo Pukanić ikada i na ikakav način zlostavljao, omalovažavao, vrijeđao ili ponižavao svoju suprugu kako je ona to navela. U istrazi su ispitani i susjedi koji su obitelj okarakterizirali kao vrlo pristojnu, a Saru kao dobro odgojeno i pristojno dijete. Policajci koji su prije bili na terenu zbog Mirjaninih intervencija naveli su kako nije bilo naznaka ni tragova nasilja i zlostavljanja, a u izvješću Centra za socijalnu skrb stoji kako zlostavljanja od strane Ive Pukanića nizu zamijetili, no vidljivo je kako Mirjana Pukanić ima određenih psihičkih problema. Tek nakon Pukanićeva ubojstva sve su optužnice odbačene, dokazano je kako nije bio zlostavljač, kako nije imao nikakve veze s drogom za razliku od svoje žene te kako nije iskoristio svoj društveni položaj kako bi ženu smjestio u psihijatrijsku bolnicu.

7.2. ATENTAT

Nekoliko mjeseci kasnije, 23. listopada 2008. godine u 18 sati i 27 minuta u Zagrebu na njega je izvršen drugi te tako i uspješni, atentat. Pored sjedišta Nacionala u ulici Staroj Vlaškoj dogodila se eksplozija u kojoj su poginuli Pukanić i direktor Nacionalovog marketinga Niko Franjić, rođen u Bošnjacima blizu Županje. Eksplozivna naprava sastavljena od eksploziva TNT i heksogena RDX bila je postavljena u prostor ispod sjedala skutera marke Peugeot gdje se nalazio spremnik za predmete i kacigu neposredno kraj Pukanićevog automobila, Lexusa. Ranije istoga dana sudionik ovoga zločina skuter je dovezao na parkiralište pored redakcije Nacionala. Eksplozivna naprava bila je aktivirana pomoću daljinskog upravljača kada su atentatori vidjeli kako su se Pukanić i Franjić dovoljno približili napravi. Pukanić i njegov kolega bili su kraj automobila kada je naprava eksplodirala čime ih je obojicu i usmrtila, a od

siline eksplozije, tresla se cijela okolina centra Zagreba, a nanosena je i neizmjerena šteta svim okolnim građevinama uključujući i dvije velike staklene plohe izloga udaljenog 30 metara od izvorišta eksplozije. Kao posljedicu eksplozije Pukanić je zadobio desetke rana na glavi, vratu, leđima i grudnom košu, kuku, ramenu, lopatici, nadlaktici, koljenu rebrima i zdjeličnim kostima od kojih je svaka mogla biti fatalna, a jednako su smrtonosne bile i rane Nike Franjića.

5. Parkiralište dnevnog lista Nacional nakon eksplozije koja je ubila Ivu Pukanića i Niku Franjića

Izvor: preuzeto u cijelosti (Miletić T./24sata,2008.)

O ozbiljnosti organizacije koja se povezuje s izvršenjem ovoga atentata govori i to kako je tijekom istrage utvrđeno kako su atentatori isplanirali i alternativne načine likvidacije Pukanića ne uspije li ga usmrtiti eksplozija. „U tom slučaju atentatori su Pukanića bili namjeravali likvidirati projektilom iz protuoklopnog raketnog oruđa Armbrust 67 milimetara.“ (Jelinić,2014:20), a to su oružje, namijenjeno za borbu protiv oklopnih vozila, dopremili u Zagreb gdje je kasnije otkriveno u pretresu prostora za koji se tijekom istrage utvrdilo kako bio povezan s atentatom. Napadači su imali tri opcije kada je riječ o upotrebi navedenog oružja u slučaju da prvi atentat ne prođe uspješno. Razmatrali su projektil ispaliti u auto kada se Pukanić u njemu bude nalazio, druga je opcija pak bila projektil ispaliti u njegov stan u Ilici na broju 107 u Zagrebu, a treća je opcija bila ispaliti projektil na njegov ured koji se nalazio na trećem katu poslovne zgrade tjednika Nacional koji je imao velika prozorska stakla u kojem bi slučaju i moguć broj žrtava mogao biti i mnogo veći. Opcije atentatora bile

su još opširnije, Pukanića su namjeravali ubiti i snajperskom puškom s prigušivačem koju su, kako je policija ustvrdila, dva tjedna uoči eksplozije vozili u ukradenom osobnom automobilu iz kojega su neprestano promatrali Pukanića ispred njegova stana. Isti su automobil atentatori koristili i dok su pratili Pukanića kod ureda Nacionala. Kako su pokazale nadzorne kamere, osoba koja je dovezla skuter neprestano je imala crnu kacigu na glavi koju nije skidao ni kada se uputio ka Trgu bana Jelačića. Kasnije je njegov identitet ipak otkriven rezultatima istrage. Nakon ovog čina, od strane medija nazvanog i terorističkim, pokrenuta je policijska akcija nazvana „Balkan Express“.

Prije samoga uvoda u knjigu „Zašto je ubijen Ivo Pukanić“ Berislav Jelinić⁴ navodi izjavu Slobodana Šašića⁵ koji na Županijskom sudu u Zagrebu u završnoj riječi tijekom suđenja izvršiteljima i organizatorima atentata na Pukanića i Franjića gdje objašnjava kako su krajnji naručitelj i financijeri ovog kaznenog djela ostali nepoznati, no da bez ikakve sumnje pripadaju krugu poznate međunarodne duhanske mafije koja „ostvarenim profitima može osigurati znatna sredstva potrebna za financiranje najsnažnijih kriminalnih, zločinačkih organizacija koje su kao takve etablirane na širem području“ (Jelinić, 2014:9). navodi kako je u njihovom cilju bilo spriječiti svaki daljnji rad tjednika Nacional i njegovog vlasnika Ive Pukanića koji je počeo serijom tekstova o djelovanju duhanske mafije 2001. godine, a eskaliralo Pukanićevim svjedočenjem 2002. godine u kaznenom postupku koji je pokrenulo tužiteljstvo u Bariju. Također, Šašić navodi kako su već tada počeli pritisci kako bi Pukanić prestao s pisanjem navedenih tekstova, u početku u obliku novčane nagodbe koja je trebala „motivirati“ Pukanića da se prestane baviti temama koje involviraju duhansku mafiju. S obzirom na to kako Pukanić navedenu nagodbu nije prihvatio, to jest, nije se prestao baviti navedenim temama, cilj je postao likvidirati onoga koji ne prihvaća uvjete, to jest, okončati život Ive Pukanića koji je unatoč zahtjevima nastavio pisati o duhanskoj mafiji. Česti su slučajevi u kojima mafija koristi upravo metode zastrašivanja ili podmićivanja prije nego se odluči na ekstreman čin, takve slične slučajeve opisuje i Jasna Babić u svojoj knjizi „Zagrebačka mafija“. Pukanić jest kontroverzan, no njegova se postupanja mogu nazvati hrabrima i upornima, postupanja koja su dovela do toga da sudionike mafije digne na noge i motivira da poduzmu ekstremne mjere koje bi Pukanićev život okončale, a uz to poslale poruku svim drugim novinarima i suradnicima da se ne petljaju u određene teme jer mogu

⁴ Glavni urednik tjednika Nacional

⁵ Zamjenik ravnatelja Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminala koji je navedeni zločin nazvao najsnažnijim nasilnim činom u povijesti naše države.

vidjeti kako je jedan od njih završio, a podsjetimo i kako je par godina nakon ovoga sudac Damir Vinketa rekao, prema navodima Siniše Pavića (2015:n.p.), kako u ovome ubojstvu nema dokaza da je riječ o terorističkom činu, referirajući se na to kako nijedan novinar nije prestao kritički pisati zbog tog događaja (pogledaj dio 6. Zaštita novinara).

Većina izvršitelja i suradnika u atentatu uhićena su nakon samo tjedan dana od izvršenog atentata. „Uhićeni su crnogorski poslovni čovjek Slobodan Đurović, zagrebački kriminalci Robert Matanić, Luka Matanić, Amir Mafalani, srpski državljanin Milenko Kuzmanović“ (Jelinić, 2014:34), a doznalo se i kako su u ubojstvu sudjelovali i srpski kriminalci Bojan Gudurić i Željko Milanović. Odvila su se još neka uhićenja pripadnika iste zločinačke organizacije, no oni su pušteni te ih se formalno više nije povezivalo s ovim zločinom. Par mjeseci kasnije u Beogradu uhićen je i Sreten Jocić zvani Joca Amsterdam koji je naknadno optužen i za organizaciju ove likvidacije. 29. listopada 2008. godine u približno 17 sati i 40 minuta na benzinskoj crpki u Lipovcu specijalna je policija u velikoj akciji uhitila Slobodana Đurovića i bratiće Roberta i Luku Matanića što je bilo ključno uhićenje koje je pokazalo koliku moć zapravo ova kriminalna organizacija posjeduje. Sva trojica su bila brutalno pretučena od strane policije. Istoga dana su uhićeni i Amir Mafalani, Vedran Rodić, Andrijana Stanić i Milenko Kuzmanović. Do ovih je uhićenja došlo jer je dio skutera u koji je eksploziv postavljen ostao čitav te se nakon analize tog komada uspjelo doći do originalnog vlasnika, zaštićenog pseudonimom Koko, koji je taj skuter ranije prodao Robertu Mataniću. R. Matanić, koji je uz Željka Milanovića kupio skuter, je ujedno bio odgovoran i za vožnju skutera do mjesta eksplozije, a otkriće vlasništva skutera bio je ključni detalj koji je doveo do uhićenja izravnih izvršitelja i nekih suradnika u likvidaciji Ive Pukanića i Nike Franjića. 2013. godine zamjenik ravnatelja Uskoka Slobodan Šašić zaprimio je anonimni poziv osobe za koju je procijenio kako je bila policajac zaposlen u Zapadnoj Slavoniji. „Ta mu je osoba u telefonskom razgovoru ispričala da su bile točne neke ranije procjene Uskoka da je Đurović toga dana vjerojatno došao u Hrvatsku samo kako bi pomogao da se na benzinskoj crpki u Lipovcu likvidira Robert Matanić i tako prikrije trag od stvarnih organizatora atentata“ (Jelinić, 2014:36). Ta je anonimna osoba također Šašiću savjetovala da provjeri tko je istoga dana ušao u Hrvatsku preko granice s Bosnom i Hercegovinom jer je ušao profesionalni ubojica iz BiH koji je vjerojatno bio poslan da likvidira Roberta i Luku Matanića i riješi se traga. Tijekom istrage u policijskom se uhu čula i informacija kako su Slobodan Đurović i Robert Matanić bili dio ekipe plaćenih ubojica koji su u Bugarskoj u nekim situacijama

vjerojatno djelovali pod zaštitom utjecajnog bugarskog političara Bojka Borisova⁶. Te su informacije do policije došle preko krunskog⁷ svjedoka u suđenju ubojicama Pukanića i Franjića, Tomislava Marjanovića.

8. ZAŠTITA NOVINARA

Zaštita novinara općenito je vrlo diskutabilna tema, no zaštita Ive Pukanića koji je već nekolicinu puta prije prvog pokušaja ubojstva bio pod policijskom zaštitom, kojeg su atentatori koji su već imali kriminalnu prošlost mjesecima pratili po glavnom gradu Hrvatske te nesmetano izveli atentat bombom koja je potresla i širi dio centra Zagreba čini ovaj aspekt djelovanja državnih službi još diskutabilnijim, u toj mjeri da mnogi govore kako je do Pukanićeve smrti dovelo upravo njegovo povjerenje u državne službe.

S ovim razlogom mnogi se slažu i zbog iduće situacije. Naime, na svjedočenju u postupku na suđenju ubojicama Ive Pukanića i Nike Franjića u listopadu 2010. godine jedan od zagrebačkih policijskih šefova u borbi protiv organiziranog kriminala Nenad Šipušić izjavio je kako se nekoliko dana prije ovoga ubojstva čuo s Amirom Mafalanijem, jednim od izvršitelja atentata i njegovim navodnim doušnikom koji mu je poručio kako Robert Matanić, koji je već tada u policiji bio na glasu kao plaćeni ubojica, „ima informacije o tome da se u središtu Zagreba planira izvršiti jedno ubojstvo koje će jako odjeknuti“ (Jelinić, 2014:222). Nenad Šipušić o tome nije sastavio nikakvu službenu bilješku. Upravo bi ta bilješka mogla potaknuti istražitelje da istraže Mafalanijeve i Matanićeve pokrete i izvuku dodatne informacije čime su mogli dovesti do toga da Ivo Pukanić i Niko Franjić taj dan sigurno uđu u Pukanićev Lexus. Šipušić je izjavio kako ništa o tome kolegama nije rekao jer je mislio kako će mu se podsmjehivati. Još jedan propust bila je nekvalitetna policijska zaštita koju je Pukanić imao. Samo nekoliko mjeseci nakon pokušaja atentata u Ilici, Pukaniću je policijska zaštita ukinuta. „Potom je tadašnji ministar unutarnjih poslova Tomislav Karamarko nedugo nakon Pukanićeve pogibije na tiskovnoj konferenciji izjavio da je Pukaniću zaštita bila povučena u dogovoru s njim. Karamarko je iznio prvorazrednu neistinu.“ (Jelinić, 2014:225). Pukanić je bio potresen najavom kako će mu zaštita biti ukinuta te se na tu odluku pobunio. Nekoliko tjedana prije atentata ponovno ju je zatražio, no nije mu dodijeljena jer je smatrana bespotrebnom. Smatra se kako glavnu odgovornost u ovome ukidanju policijske zaštite imaju Marijan Benko, Ivan Nađ te Ivica Tolušić. Kada se spomenuti atentat dogodio te nakon što je

⁶ Predsjednik vlade Bugarske.

⁷ Svjedok pokajnik. Na primjer, pripadnik zločinačke organizacije koji u zamjenu za manju kaznu svjedoči o zločinačkoj organizaciji (Pravna klinika Pravnog fakulteta u Zagrebu, 2017.)

Niko Franjić u listopadu poginuo dok je s Pukanićem bio blizu auta, njegova je obitelj tužila državu te tražila naknadu štete na osnovi toga kako je država odgovorna što nije taj teroristički čin spriječila. U lipnju 2015. godine objavljena je nepravomoćna presuda kojom je taj zahtjev odbijen. Ova presuda nije ono što je izazvalo šok i nevjericu već, kako prenosi Siniša Pavić na internetskoj stranici Hrvatskog novinarskog društva: „Novinski izvještaji kažu kako je, obrazlažući presudu, sudac Damir Vinketa kazao kako nema dokaz da je riječ o terorističkom činu, dodavši kako »uostalom, nijedan novinar nije prestao kritički pisati zbog tog nemilog događaja« (Pavić, 2015:n.p.). može li se ova izjava protumačiti kao okretanje glave novinarima i njihovoj zaštiti za svakog je da ponaosob zaključiti. Ono što je ostavilo velik utisak iz njegove izjave je dio u kojem govori kako niti jedan novinar nije prestao kritički pisati zbog tog nemilog događaja, ta je izjava prosto netočna te pokazuje isključivo plošno gledanje na utjecaj i odjek kakav ovaj događaj može imati na druge osobe, a pogotovo mlade generacije koje žele uploviti u novinarske vode. Znači li to da ubojstvo novinara ne može imati nikakav utjecaj na novinare, takvo razmišljanje nije tolerantno. Ubojstvo Ive Pukanića i Nike Franjića i dalje ima velik utjecaj na generacije novinara, mora biti shvaćeno kako je autocenzura ipak najopasnije oružje novinarskog posla koje je potaknuto najčešće strahom. Nove generacije češće će birati “smirenije“ struje novinarstva jer ne žele sebe i svoje bližnje dovoditi u opasnost i u srži toga je upravo autocenzura. Kada mladi novinar otvoreno kaže kako želi postati istraživački novinar nerijetka je izjava slušatelja: „Završit ćeš kao Pukanić, bolje se bavi nečim jednostavnijim“ – ovaj je odgovor postao toliko čest da je upola izgubio svoj impakt koji je trebao imati. Zbog ovakvih se izjava i zaboravi kako u srcu novinarstva treba stajati potraga za istinom i prenošenje te istine javnosti, ne profit i ne brzina koja je profitom potaknuta. Kada je riječ o terorističkom aspektu, u istome članku na internetskoj stranici HND-a odvjetnica Vesna Alaburić objašnjava:

„Dakle, nije dokazano da bi Pukanić i Franjić bili ubijeni s ciljem zastrašivanja novinara, a nema ni dokaza da je bilo koji novinar tim ubojstvima bio zastrašen u izvršenju svojih novinarskih zadaća. Radi se o pravnom značenju pojma terorizma. To ne znači da sud bagatelizira ubojstva ili da smatra da ta ubojstva nisu mogla imati negativan utjecaj na slobodu medija. Svako ubojstvo novinara ima negativan utjecaj, ali to ne znači da je svako ubojstvo novinara teroristički akt.“ (Pavić, 2015:n.p.). Ovo objašnjenje u jednu ruku objašnjava izjavu suca Damira Vinketa kada je riječ o terorističkom aspektu ovoga događaja iz onog pravnog aspekta, no ne opravdava i drugi olako izrečen dio iako ga čini razumljivijim. Definicija terorizma teško je određiva jer i dalje nije svedena na jednu nepromjenjivu

definiciju već ih ovaj čin ima preko 100 s raznih društvenih područja. „Iz svih ovih definicija postoji jedna zajednička odrednica koja bi pomogla u definiranju terorizma, a ona je da je terorizam napad ili nasilje nad nedužnim stanovništvom u političke ili neke druge svrhe, a započinju je elementi koji se ne označavaju kao državni“ (Marić, 2012:93) te aspekt koji se odnosi na zastrašivanje mase. Pod člankom 97. Kaznenog zakona Republike Hrvatske stoji:

„Tko s ciljem ozbiljnog zastrašivanja pučanstva, ili prisiljavanja države ili međunarodne organizacije da što učini ili ne učini, ili ozbiljnog narušavanja ili uništavanja temeljnih ustavnih, političkih, gospodarskih ili društvenih struktura države ili međunarodne organizacije, počini jedno od sljedećih djela koje može ozbiljno naštetiti državi ili međunarodnoj organizaciji:

1. napade na život osobe koji mogu prouzročiti smrt
2. napade na tijelo drugoga
3. otmicu ili uzimanje talaca
4. uništenje državnih ili javnih objekata, prometnog sustava, infrastrukture uključujući i informacijske sustave, nepokretne platforme na epikontinentalnom pojasu, javnog mjesta ili privatne imovine koje može ugroziti živote ljudi ili prouzročiti znatnu gospodarsku štetu
5. otmicu zrakoplova, broda ili drugih sredstava javnog prijevoza ili prijevoza robe
6. izrada, posjedovanje, pribavljanje, prijevoz, opskrba ili uporaba oružja, eksploziva, nuklearnog, biološkog ili kemijskog oružja, kao i istraživanje i razvoj nuklearnog, biološkog ili kemijskog oružja
7. ispuštanje opasnih tvari ili prouzročenje požara, eksplozija ili poplava, čime se ugrožava život ljudi
8. ometanje ili obustava opskrbe vodom, električnom energijom ili drugim osnovnim prirodnim resursom, čime se ugrožava život ljudi
9. posjeduje ili koristi radioaktivne tvari ili izrađuje, posjeduje ili koristi uređaj za aktiviranje, raspršivanje ili emitiranje radioaktivnog materijala ili ionizirajućeg zračenja, koristi ili ošteti nuklearni objekt tako da dođe do ispuštanja ili opasnosti od ispuštanja radioaktivnog materijala, ili upotrebom sile ili prijetnje zahtijeva radioaktivni materijal, uređaj za aktiviranje, raspršivanje ili emitiranje radioaktivnog materijala ili nuklearni objekt“ (Kazneni zakon. (NN 125/2011) str.34)

Dakle, kako bi se ova presuda mogla donijeti trebalo se odlučiti jeli ovaj čin pokrenut osobnim motivom koji bi ovaj atentat klasificirao kao “obično ubojstvo“ ili s ciljem zastrašivanja stanovništva što bi ga pretvorilo u teroristički čin te presudnu okolnost koju nisu uspjeli dokazati. Znači, da je u ovom slučaju dokazano da je duhanska mafija ovim činom pokušala, ne samo dovesti do situacije u kojima Ivo Pukanić više neće moći pisati članke povezane s njima, već da se eksplozija dogodila i uz motiv zastrašivanja drugih novinara i suradnika o moći koju duhanska mafija posjeduje, ovaj bi čin bio klasificiran kao teroristički.

9. DUHANSKA MAFIJA

Mnogi spekuliraju kako je za smrt Ive Pukanića odgovorna duhanska mafija. „Ivo Pukanić žrtva je duhanske mafije“ – rekao je i njegov bliski prijatelj i kum crnogorskog premijera Mila Đukanovića, Ratko Knežević na dvosatnom svjedočenju o ubojstvu Ive Pukanića kako prenosi Jutarnji List 15. 10. 2009. godine.

„Sasvim je sigurno da je vlasniku Dnevno.hr, Michaelu Ljubasu, nedavno propucana noga, da je bivšem vlasniku EPH-a, Ninoslavu Paviću, dignut automobil u zrak i da je bivšem vlasniku Nove TV, Ivanu Čaleti, propucana desna potkoljenica.“ (Svirčić, 2016:n.p.). Slijedi kontroverza u pitanju sličnosti ovih napada i kako se često za ove napade ne sazna zašto je žrtva napadnuta. Još jedan upit daje i sličan način napada na žrtve koje bi oni koji prate naveden tip rada nazvali jednima od klasičnih napada povezanih s mafijom, Ljubasu i Čaleti nastradale su noge, a Pavića i Pukanića susrele su bombe. Postoji pet novinarskih pitanja koja trebaju biti odgovorena kada je riječ o sakupljanju informacija i objavljivanju članaka, a to su: Tko? Što? Kada? Kako? i Zašto? Kada je riječ o ovakvim napadima često dva odgovora fale, a i ako saznamo odgovor na prvo pitanje, zadnje će uvijek ostati misterij na kojemu će se slagati moguće teorije. Ako uzmemo za primjer Pukanićevu likvidaciju, Tko? je djelomično odgovoreno, znamo tko je direktni izvršitelj ubojstva, no i dalje nije poznato tko je stvarni naručitelj, Što? ubojstvo Pukanića, kontroverznog novinara i osnivača Nacionala u glavnom gradu Republike Hrvatske, Zagrebu, Kada? 23. listopada 2008. godine u 18:22 sati, Zašto? pitanje koje ni 11 godina kasnije nema svoj odgovor. Kada je riječ o propucavanju nogu takvi su napadi češći nego što se inicijalno misli, recimo, ove godine na isti je način ranjen četrdesetogodišnjak Marko B. iz Zagreba kada mu je počinitelj oko 21:50 sati iz ukradenog Magnuma 357 Crvena zastava zabio četiri metka u lijevo bedro, potkoljenu te obje pete. Reakcija žrtve je, kako prenosi Jutarnji List: „Ma slučajno sam pogođen, nikome nisam dužan...“ (Jakubin, Dešković,2019:n.p.). Napad koji je podigao više medijske prašine od prijašnjeg je onaj na Zdravka Mamića, savjetnika kluba Dinamo kojeg je napadač također

propucao u nogu nakon što se skrivao u grmlju. Ovaj je napad potaknuo Slobodnu Dalmaciju da napišu članak pod nazivom „Što zakoni podzemlja otkrivaju o napadu na Mamića? Ranjavanje u nogu ima jasnu poruku, evo kada se u kriminalnom svijetu koristi takvo 'upozorenje'“, gdje su naglasili kako se ovakvim napadom najčešće žrtvu ne želi likvidirati „jer bi time ono što se od žrtve traži ostalo neispunjeno. Stoga će se ranjavanjem u podzemlju najčešće koristiti kad su u pitanju neraščišćeni poslovni odnosi, odnosno dugovi.“ (Kavain,2017:n.p.) iako je policija naglasila kako Mamić nije napadnut od strane profesionalca.

„Prve ozbiljne indicije da bi iza ubojstva Ive Pukanića mogao stajati milje balkanske duhanske mafije pojavile su se 29. listopada 2008.“ (Jelinić, 2014:66) godine nakon već spomenutog uhićenja Slobodana Đurovića i bratića Roberta i Luke Matanića na benzinskoj crpki u Lipovcu koje je izvršila specijalna policija. Tijekom uhićenja policija je bila naročito oprezna kada je riječ o Robertu Mataniću jer je i prije ove akcije dobila dojavu kako je riječ o opasnom kriminalcu koji je već dovođen u vezu s više ubojstava. Već je navedeno kako je policija ozbiljno tukla uhićenike. Zbog toga Robert Matanić bojao se da će ga policija ubiti i prije nego dođe do javnog saslušanja. Zbog ovog straha je, kako navodi policijski izvor Jeliniću, Robert već tada naveo kako mu je rečeno „da iza ubojstva Ive Pukanića stoji Stanko Subotić zvani Cane, osoba koja je u brojnim tekstovima tjednika Nacional spominjana kao glavni protagonist miljea balkanske duhanske mafije“ (Jelinić, 2014:66). Na istu su organizaciju upozoravali i Pukanićevi suradnici iz Nacionala upućujući policiju u tekstove koje su objavljivali o duhanskoj mafiji. U tim tekstovima koje je Nacional objavljivao o balkanskoj duhanskoj mafiji izneseno je pregršt povjerljivih informacija o jakoj vezi između crnogorske političke elite i organiziranog kriminala koji je bio duboko infiltriran u funkciju te države. Ti su isti tekstovi prikazali i licemjerje hrvatske političke elite u 90-im godinama koja je glavne likove toga miljea pretvarala u visokopozicionirane hrvatske državljane. S obzirom na to da jesu prikazani na naveden način, „Hrvatska im je olakšala kretanje po zemljama članicama Europske Unije, čije su proračune svojim aktivnostima oštetili za desetke milijardi eura“ (Jelinić, 2014:76). Dakle, i prema ovoj se činjenici vidi u koliko se ozbiljnu i opasnu priču uvlačio Nacional te Ivo Pukanić kada je odlučio početi pisati o duhanskoj mafiji koja posjeduje svoju ukorijenjenu i vrlo bogatu povijest na ovim područjima. Doduše, neki su od pripadnika toga miljea hrvatskim obavještajnim službama služili i kao doušnici. Upravo su te veze s hrvatskim obavještajcima i u Srbiji i Crnoj Gori vješto koristili kao pokriće za dijelove svojih netransparentnih radnji. U svojoj navedenoj knjizi Berislav Jelinić osvrćući se na

knjigu Momira Bokana „Pravila ćutanja“ iz 2004. godine (75) navodi kako javnost nije dovoljno upoznata s činjenicom da su prvi koraci u švercu cigareta napravljeni i mnogo ranije nego što javnost misli. Naime, šverc cigareta preko Jadrana odvijao se još u vrijeme Titove Jugoslavije brzim gliserima. Putevi su se protezali preko Slovenije i Hrvatske, a gliseri su imali slobodan prolaz pored graničnih službi osiguran fiksnim iznosom unaprijed plaćenim u devizama. S obzirom na svoj geografski položaj i klimu ugodnu za uzgoj duhana koji je Makedoniju učinio jednom od sedam najvećih svjetskih proizvođača kvalitetnih vrsta duhana, a time i pogodnom za šverc duhana, pogotovo gledajući njezin geografski položaj. Posao ove organizacije cvjetao je te je zarada bila tolika da su njezini visokopozicionirani članovi Subotić i Kestner nakon par godina u gotovini mogli kupiti zrakoplove za Crnu Goru, no taj ih je pokret tada počeo dovoditi i u središte pozornosti stranih sigurnosnih službi jer su tada i najbogatiji pojedinci kupovali zrakoplove na otplatu. Ovo je sve prouzrokovalo zainteresiranost Ive Pukanića i njegove inspiracije kako bi pisao o duhanskoj mafiji što u jednu ruku i govori kako je već u početku više ili manje znao u kakvu priču ulazi te opasnosti koje leže iza nje. „To je u proljeće 2001. u tjedniku Nacional dovelo do otvaranja afere o balkanskoj duhanskoj mafiji, u čije su središte postavljeni Stanko Subotić Cane i Milo Đukanović“ (Jelinić, 2014:87). Između ostalog, Subotića su prozvali i jednim od glavnih dobavljača cigareta za jugoslavensko crno tržište iz svih dijelova svijeta. S druge strane, za Đukanovića su iznijeli kako se brinuo za propusnost crnogorskih graničnih prijelaza s obje strane kako bi se mogla prevesti ilegalna roba namijenjena za preprodaju u Crnoj Gori, Srbiji i nekim drugim zemljama Europe te taj prijevaz zarađenog novca u švicarske i ciparske banke. Prema nekim procjenama koje su gledale samo posljednjih pet godina 90-ih, smatra se kako su Stanko Subotić Cane i Milo Đukanović u samo tom periodu zaradili oko milijardu dolara. Jelinić (2014:89) također navodi kako se već nakon ovog prvog teksta objavljenog 2001. godine javila osoba koja je Ivi Pukaniću ponudila tri milijuna dolara kako bi Nacional prestao pisati o toj temi. Već u sljedećem broju Nacionala bilo je očito kako pokušaj podmićenja nije uspio s obzirom na to da je u tom broju još detaljnije pisano o Subotićevim švercerskim aktivnostima. Taj je članak prouzrokovao masovnu medijsku pažnju s obzirom na to da su ga prenijeli i vodeći mediji u Srbiji i Crnoj gori kao i neki svjetski mediji poput The New York Timesa. Isti je taj medijski boom pokazao kako Pukanić nije bio voljan podleći navedenom pokušaju podmićivanja, no i bio je uzrok tome da u to vrijeme u redakciju Nacionala počnu dolaziti prve prijetnje smrću Ivi Pukaniću. Te prijetnje također nisu zaustavile objave Nacionala jer je nakon toga izišao intervju sa Srećkom Kestnerom koji je

potvrdio kako su sva Nacionalova otkrića i optužbe istinite kao i njihovo dovođenje u vezu Subotića i Đukanovića.

„Otkrića Nacionala o duhanskoj mafiji 31. srpnja 2001. inicirala su u Crnoj Gori i parlamentarnu istragu. Istražna komisija zvala se „Komisija za utvrđivanje činjenica, okolnosti i bitnih elemenata u navodima u tekstu objavljenom u zagrebačkom listu 'Nacional' pod naslovom 'Glavni mafijaški bos Balkana' i drugim tekstovima objavljenim u ovom listu.“ (Jelinić, 2014:90)

6. Naslovnica Nacionala o Stanku Subotiću
Izvor: preuzeto u cijelosti (Nacional.hr, 2015)

Ovom je istragom komisija nedvojbeno potvrdila kako su se ilegalne radnje događale. Neke od tih radnji uključuju ilegalni prijevoz cigareta brodovima i avionima. Nacional je u svojem tekstu objavljenom 2. kolovoza 2001. spomenuo i imena Veselin Barović i Branko Vujošević

u tekstu vezanom uz sportske uspjehe Košarkaškog kluba Budućnost iz Podgorice. Članak o kojemu se govori je onaj u kojemu je Nacional iznio tvrdnje kako crnogorska duhanska mafija ulažući milijune dolara u Košarkaški klub Budućnost ustvari pere novac. U istome je članku navedeno kako je i Milo Đukanović krijumčarski posao prema Italiji povjerio Vujoševiću i Baroviću ubrzo nakon čega je Branko Vujošević postao predsjednikom Košarkaškog kluba Budućnost, a Veselin Barović predsjednik stručnog savjeta istog kluba. Ivo Pukanića je tijekom već spomenutog rada komisije u Crnoj Gori kako bi ustvrdili jesu li tekstovi Nacionala istiniti, kontaktirali odvjetnici iz odvjetničkog ureda sa sjedištem u Floridi, a jedan je od njih u ljeto 2001. doputovao u Zagreb kako bi proveo nekoliko dana s Pukanićem i njegovim suradnicima te Pukanića pitao bi li im htio otkriti nekoliko osoba koje su služile kao izvori informacija za aktualne tekstove u Nacionalu o funkcijama duhanske mafije. Taj je odvjetnik Pukaniću ispričao kako odvjetnička kuća u kojoj je zaposlen zastupa deset zemalja Europske Unije u sporu protiv velikih svjetskih proizvođača cigareta. Ivo Pukanić je na njegov zahtjev pristao misleći kako je to ispravan postupak jer pomaže zemljama EU u borbi protiv krijumčarenja koje narušava proračune mnogih zemalja EU. Ova je operacija protiv šverca počela u jesen 2000. godine, a 2001. godine optužene su kompanije Phillip Morris te RJ Reynolds da su poticale šverc u nekim zemljama te profitirale iz ratnog razdoblja. Pukanić je zbog svoje suradnje dobio poruku zahvale odvjetničkog ureda, a ova je bitka s kompanijama okončana nakon što su pristale platiti gotovo dvije milijarde američkih dolara odštete i to samo zato što su htjeli izbjeći suđenje.

Jelinić (2014:98) u svojoj knjizi navodi kako se Pukanić i prije objavljivanja prvoga teksta o Stanku Subotiću i duhanskoj mafiji susreo s osobama koje su pokušale ili zagovarale zaustavljanje Nacionala u pisanju o toj temi. „Naročito su u tome bili uporni pjevačica Alka Vuica i poznati filmski redatelj Veljko Bulajić“ (Jelinić, 2014:98). Sam je Pukanić u svojoj kolumni 23. svibnja 2006. godine napisao kako ga je prije objave prvoga teksta u petak poslijepodne zvao njegov prijatelj i poznati režiser Veljko Bulajić te molio Pukanića da ne piše o švercu i nipošto ne spominje Mila Đukanovića. Kao razlog ovoga zahtjeva Bulajić je naveo odluku o neovisnosti Crne Gore i odvajanju od Jugoslavije, to jest, Srbije. Kako navodi sam Pukanić (2006:n.p.), njegov ga je prijatelj molio da se toga vikenda privatno nađe s Đukanovićem koji bi ga svojim avionom pokupio u Zagrebu i odveo u koji god grad Pukanić u Europi poželi kako bi se sastanak organizirao. Pukanić je tu ponudu odbio. Ivo Pukanić sudjelovao je u istrazi o duhanskoj mafiji kao svjedok, a tu su istragu vodile talijanske vlasti. On im je bez oklijevanja ispričao koji su mu ljudi nudili novac i koji su govorili da Nacional

ne piše o duhanskoj mafiji. Tako je spomenuo Vlahu Brkića koji mu je rekao kako su mu njegovi moćni prijatelji u Surčinu spremni ponuditi bogatu nagradu ako prestane pisati tekstove te tematike. Ispričao je i kako su mu sa sličnim ponudama prilazili i njemu već poznati Zagrepčani, a među njima su bili i oni koje je smatrao prijateljima i suradnici zagrebačkog gradonačelnika Milana Bandića, poduzetnik Željko Šelendić, Miro Laco te Mirko Ljubičić. Navedeni Željko Šelendić mu je navodno ponudio pet milijuna njemačkih maraka pod već poznatim uvjetom da Nacional prestane pisati o toj temi. Kako je točno Pukanić reagirao na ovakve pokušaje podmićenja saznao je Berislav Jelinić za knjigu „Zašto je ubijen Ivo Pukanić?“ od izvora čije ime nije naveo, no kako je opis vrlo slikovit i koristan pogotovo zbog zadnjeg segmenta u nastavku prenesene izjave:

„Osobno sam Pukaniću donio 3 milijuna maraka koje su poslali protagonisti miljea o kojem je Pukanićev Nacional pisao. Zapravo su mu posrednici Stanka Subotića poslali 5 milijuna maraka. Osoba koja je preuzela novac za sebe je zadržala milijun maraka, ja sam za sebe zadržao drugi milijun, pa su tako do Pukanića dospjela 3 milijuna maraka. Kad sam mu stavio novac na stol, Pukanić mi je mrtav-hladan rekao da ga neće primiti. Štoviše, Pukanić je znakovito nadignuo obrve i počeo micati ušima. Oči su mu mangupski zasjale i kao iz topa ispalio je protuprijedlog. Zamolio me da vratim novac i da mu detaljno ispričam tko je i kojim kanalima novac poslao, kako bi on to mogao objaviti u Nacionalu. Kad sam izašao s tog sastanka, uhvatio sam se za glavu, ne samo zato što sam morao vratiti milijun maraka koje sam si prisvojio, ili zato što je isto to morala učiniti osoba koja je prva preuzela novac od pošiljatelja. Uhvatio sam se za glavu, jer sam znao što bi moglo uslijediti. Kako je to Pukanić često znao govoriti u drugim situacijama, shvatio sam da se Pukanić otad nalazi u problemu.“
(Jelinić, 2014:100)

Dakle, subjekt koji je autoru dao ovu izjavu već je bio svjestan ozbiljnih posljedica koje bi Ivo Pukanić mogao trpjeti obzirom da je odbio ovu i mnoge druge ponude kako bi Nacional završio posao koji je započeo i ne samo to već je od subjekta tražio kontra uslugu što je izjava koja bi poslužila za naredni Nacionalov članak usput najavivši kako se Nacional ne bliži kraju pisanja o navedenom kriminalnom miljeu. Postoje dvije opcije kada je riječ o Pukanićevu razmišljanju kada je odbijao sve silne ponude. S obzirom na to da je bio temeljito upućen u funkcije ove organizacije ili je smatrao iznošenje istine bitnijim od rizika za gubitak vlastita života ili je smatrao kako bi ga njegovo mnoštvo utjecajnih i visoko pozicioniranih prijatelja moglo zaštititi od posljedica njegovih tekstova što se u jednu ruku može nazvati deluzijom. Nakon ovog sastanka Pukaniću su krenula stizati mnoga upozorenja o tome kako ga milje

duhanske mafije želi i planira ubiti. Umjesto da ga to zastraši, on je to shvatio kao dodatnu potvrdu istinitosti i prvoga teksta koji je Nacional objavio o Stanku Subotiću. Sekulić je također slao vrlo otvorene i javne prijetnje Pukaniću govoreći po Crnoj Gori kako će i Pukanić i njegovi suradnici završiti u krvi nastave li pisati tekstove o duhanskoj mafiji, no ubrzo nakon toga Sekulić je ubijen te niti njegovo ubojstvo nikada nije razriješeno. Još jedna likvidirana osoba bio je Ratko Đokić koji je ubijen nakon što je javno progovorio o povezanosti duhanske mafije za koju je i sam izvodio neke kriminalne radnje, s Crnogorskom i Srpskom političkom elitom. To je ubojstvo na neki način i Pukanića uznemirilo s obzirom na to kako je Đokić primao slične prijetnje kao one upućene njemu. Unatoč saznanjima kako je duhanska mafija upletena u mnoge likvidacije, Pukanić je smatrao kako je za njega najbolja zaštita obavijestiti državne institucije i javnost pa je o prijetnjama koje je dobivao objavljivao i članke u Nacionalu. U siječnju 2002. godine Nacional je objavio tekst u kojem javnost informira kako je hrvatsko Ministarstvo unutarnjih poslova doznalo kako od jedne zapadne zemlje kako su njihove službe doznale „kako su po narudžbi tajne policije Crne Gore za egzekuciju Pukanića izabrani pripadnici crnogorskog narkopodzemlja u Sloveniji i Italiji na čelu s Mišom Vujičićem“ (Jelinić, 2014:107). U tome je tekstu Nacional Vujičića označio kao čelnika gangsterske ispostave plaćenog ubojice Udbe Branislava Mućinovića. „Nacional je objavio da su uz Mišu Vujičića u likvidaciji Ive Pukanića tada trebali sudjelovati izvjesni Slavko Đorđević, braća Vukičević i Dejan Jović“ (Jelinić, 2014:107). Nedugo nakon što je objavljen naveden tekst u Nacionalu koji spominje Vujičić, on je podigao tužbu protiv autora tog teksta i glavnog urednika Nacionala optužujući ih za uvredu i klevetu. Valja spomenuti i kako je Vujičić za vrijeme podizanja upravo ove optužnice preživio već tri pokušaja atentata. Ta optužnica nije provedena do kraja jer je 3. rujna 2003. godine četvrti pokušaj atentata na Vujičića bio uspješan. Ubrzo nakon ovoga Pukanić je ponovno od hrvatskih tajnih službi dobio obavijest kako imaju informaciju da je njega i Ratka Kneževića namjeravao ubiti Veselin Vesko Vukotić za kojega su imali informaciju kako je iznimno opasan te povezan s duhanskom mafijom. Knežević je na suđenju o ubojstvu Ive Pukanića u Zagrebu i rekao kako je ostvario telefonski kontakt s Vukotićem kojeg je otvoreno pitao jeli došao ubiti njega i Pukanića no uslijedila je poklopljena slušalica. Još jedno od mnogih alarmantnih događaja za Ivu Pukanića bilo je i ubojstvo crnogorskog novinara i glavnog urednika dnevnog lista Dan Duška Jovanovića. To je ubojstvo koje se dogodilo 27. svibnja 2004. godine poseban efekt na Pukanića imalo jer je osobno bio u kontaktu s Jovanovićem te su međusobno izmjenjivali informacije vezane uz duhansku mafiju. Između ostalog, Jovanović je i u Danu u cijelosti prenositi tekstove Nacionala o duhanskoj mafiji. U idućem broju koji je izašao 1. lipnja 2004.

godine Nacional je objavio sumnju koja leži u ovome atentatu te kako postoje aspekti koji ga mogu povezati s duhanskom mafijom i Stankom Subotićem. Tri godine prije Pukanićeva ubojstva zaprimio je SMS poruku koja ga je uznemirila. U noći s 25. na 26. studenoga 2005. godine zaputio se uz još jednu osobu koja ga je tu noć vozila u Beograd kako bi prisustvovali proslavi rođendana bivšeg američkog ambasadora u Hrvatskoj i Srbiji. Tadašnji Pukanićev vozač ispričao je autoru knjige „Zašto je ubijen Ivo Pukanić?“ kako je već za vrijeme povratka prema Zagrebu dok su se i dalje nalazili na teritoriju Srbije Ivi Pukaniću pristigla SMS poruka koja je zastrašila novinara. Pukanić je svome vozaču ispričao kako mu je taj SMS poslao Stanko Subotić, a sadržaj poruke bio je jednostavan: „Vidim te.“ što je Pukanić doživio kao izravnu prijetnju. S obzirom na to da je Pukanić bio svjestan raznoraznih ubojstava koja su se povezivala sa Stankom Subotićem, ovo mu je bilo buđenje o situaciji kako je za njega milje duhanske mafije postao izravna prijetnja njegovu životu. „Unatoč svemu tomu, u hrvatskoj javnosti nije bilo značajnijeg odjeka otkrića Nacionala o duhanskoj mafiji. Još se manje javnost uznemiravala učestalim prijetnjama ubojstvom koje su dolazile do Pukanića“ (Jelinić, 2014:114). Ta nezainteresiranost javnosti i službi, obzirom na to kako su se i u policiji dužnosnici mijenjali te su tako dolazili novi dužnosnici koji su tek površno bili informirani o zbivanjima koja okružuju Pukanića i duhansku mafiju može biti jednim od razloga olakšane Pukanićeve likvidacije. Tek nakon što je Ivo Pukanić likvidiran istražitelji su se nanovo počeli informirati o miljeu duhanske mafije kako bi saznali postoji li povezanost protagonista tog miljea s atentatom na Ivu Pukanića.

Nakon Pukanićeva ubojstva i situacija koje su se odvale koje su navedene u gornjem dijelu teksta, glavni državni odvjetnik Mladen Bajić poslao je svog zamjenika Josipa Čulu u Italiju kako bi posjetio talijansku Direkciju za antimafijaške istrage te njenog vodećeg čovjeka Giuseppea Scelsija kako bi doznao jesu li tekstovi Nacionala o balkanskoj duhanskoj mafiji bili toliko ozbiljni ili opasni kako bi ustvari mogli poslužiti kao motiv za ubojstvo Ive Pukanića. Za taj se pokret Bajić odlučio jer je znao kako su Pukanić i njegovi suradnici već tamo svjedočili o švercu cigareta i mogućem pranju novca te tako pripomogli istrazi protiv niza utjecajnih osoba s područja Srbije, Crne Gore i Italije. „Kad je Čulo ušao u Scelsijev ured, ovaj mu je pružio ruku i, umjesto da ga pozdravi, počeo se raspitivati za zdravlje Pukanićevih bliskih suradnika.“ (Jelinić, 2014:115) Nedugo nakon ovog razgovora, tim je suradnicima dodijeljena policijska zaštita. Ubrzo su se i istražitelji koji su radili na istrazi o Pukanićevom ubojstvu počeli bazirati na saznanja talijanske antimafijaške istrage te Stanku Subotiću kojeg je Nacional označio za protagonista tog zloglasnog miljea. Kako bi

pripomoglo u istrazi, istražitelji su zatražili i dokumente iz arhiva koji su Nacionalu poslužili za pisanje tekstova o duhanskoj mafiji gdje su našli i snimke nekih razgovora. Razgovor koji im je posebno zapeo za oko bio je onaj iz rujna 2001. sa Srećkom Kestnerom koji je tada uz obitelj živio u malenom mjestu u Švicarskoj, danima mijenjao dan za noć te spavao uz osobno naoružanje zbog straha kako će ga njegovi bivši partneri iz miljea duhanske mafije kad tad doći likvidirati. „Negdje oko dva sata ujutro Kestner je zamolio da se na diktafon snimi poseban dio razgovora. Tada je izjavio da će Stanko Subotić kad-tad ubiti Ivu Pukanića zbog pisanja Nacionala o duhanskoj mafiji“ (Jelinić, 2014:116). Ovo je izjavio aludirajući i na to kako nitko u Hrvatskoj nema pojam o tome koliku su štetu duhanskoj mafiji nanijeli tekstovi izneseni u Nacionalu i kako Subotiću ljudski život ne znači apsolutno ništa jer on i njegovi suradnici ubijaju bez pardona. Istražitelji su doznali i kako je, nedugo nakon uhićenja izvršitelja Pukanićevih atentata, hrvatska Sigurnosno – obavještajna agencija presrela i snimila telefonske razgovore, kako je Jeliniću otkrio izvor blizak Vladi (2014:117), koje su vodili već spomenuti crnogorski politički lider Milo Đukanović i, kako navodi, njegov bliski prijatelj Stanko Subotić. Izvor koji je slušao te snimke naveo je kako su obojica bili toliko uznemireni nakon privođenja dijela izvršitelja atentata na Ivu Pukanića da je jedan od njih čak sugerirao opciju samoubojstva. Krajem prosinca 2008. godine zamjenik ravnatelja Uskoka Slobodan Šašić od Županijskog suda u Zagrebu zatražio je hitno dopuštenje kako bi ravnatelj Uskoka Dinko Cvitan mogao posjetiti i razgovarati s Robertom Matanićem, već spomenutim izvršiteljem atentata na Ivu Pukanića. Slobodan Šašić je u dopisu koji je zaprimila sutkinja Erna Dražančić napisao kako je tri dana ranije od Matanićevog branitelja Zvonimira Zebeća dobio dopis u kojemu se govori o tome kako je Robert Matanić 3. studenoga bio voljan trgovati svojom situacijom, to jest, u zamjenu za iznošenje informacija o naručiteljima atentata Pukanića tražio izuzimanje iz optužnice. Sutkinja Dražančić odobrila je ovaj zahtjev te je razgovor obavljen 22. prosinca 2008. godine. U tome je razgovoru Robert Matanić rekao kako je kroz razgovore sa Slobodanom Đurovićem shvatio kako je atentat na Ivu Pukanića naručio Stanko Subotić zvan Cane koji je za Pukanićevo ubojstvo nudio nagradu između 300 i 500 tisuća eura. Naveo je kako mu je Subotić rekao kako bi njemu svakako ponudio 500 tisuća eura s obzirom na to da u njega ima povjerenja te bi se samo s njime pristao i sastati. Rekao je kako je tu ponudu i sastanak odbio s obzirom na to kako je tek stigao u Hrvatsku te pitao Đurovića čemu toliki pritisak na Ivu Pukanića pri čemu je mislio i na prvi pokušaj ubojstva novinara. Đurović mu je na to odgovorio kako se Pukanić mnogima zamjerio, pa tako i Stanku Subotiću te generalu Vladimiru Zagorcu. „Matanić je tom prilikom ispričao i da su mu Željko Milanović i Bojan Gudurić ispričali da je glavni naručitelj Pukanićeva ubojstva

netko iz Zagreba, blizak vlasti i blizak Ivi Pukaniću (Jelinić, 2014:119). Ovo je ujedno i prvi puta da je spomenuto kako je mogući naručitelj iz Hrvatske, no glavno uvjerenje kako je potencijalnih naručitelja kojima se Ivo Pukanić zamjerio mnogo.

Tadašnji američki ambasador Munter 9. lipnja 2009. godine u američkoj ambasadi u Beogradu sastavio je izvješće koje je posla u Washington nedugo nakon uhićenja Sretena Jocića zbog sumnji da je bio upleten u organizaciju ubojstva Ive Pukanića. U tome izvješću Munter je opširno pisao o značaju toga uhićenja pogotovo s obzirom na Jocićevu kriminalnu prošlost te mogućoj povezanosti Subotića i Jocića. Jelinić navodi kako u odlomku toga izvješća na samom kraju stoji: „Visoki dužnosnik Demokratske stranke, koji nam je u ožujku najavio da će Jocić biti uhićen, sada nam je rekao da će Subotić biti sljedeći. Srpske vlasti u tome navodno tijesno surađuju sa švicarskim kolegama“ (Jelinić, 2014:119). Naveo je i dio izvješća u kojemu stoji: „Subotić je navodno angažirao Jocića da obavi egzekuciju Pukanića. Jocić se udružio sa svojim kumom Đurovićem i hrvatskim kriminalcem Matanićem da pripreme napad, za što im je trebalo nekoliko mjeseci“ (Jelinić, 2014:119). Problem je što sadržaj tog izvješća u to vrijeme nije bio dostupan hrvatskim istražiteljima. Istražitelji Uskoka su dodatne informacije o upletenosti Stanka Subotića u Pukanićevo ubojstvo dobili od tajanstvenog svjedoka koji je u lipnju 2009. godine doletio iz Istanbula, a navodno je i bio vrlo blizak Subotiću. U razgovoru s misterioznim svjedokom prisustvovali su ravnatelj Uskoka Dinko Cvitan, dvojica policajaca zadužena za istraživanje pozadine Pukanićeva ubojstva te glavni državni odvjetnik Mladen Bajić. Razgovor je trajao puna tri sata u kojima je svjedok pričao o njegovom mišljenju zašto iza Pukanićeva ubojstva stoje Subotić i duhanska mafija. Istražitelji Uskoka odlučili su svjedoka pitati o njegovim saznanjima o Slobodanu Đuroviću na što im je tajanstveni svjedok odbrusio kako apsolutno nisu svjesni koga imaju u pritvoru te koji je Đurovićev značaj u miljeu organiziranog kriminala. Istražitelji su prema mnogim materijalnim dokazima vidjeli upućivanje ka Crnoj Gori, jedna od tih smjernica bila je velika svota novca uplaćena Đuroviću na račun preko tri banke. Sumnjali su kako je taj novac ustvari bila polovina isplate za Pukanićevo ubojstvo, a još veću je sumnju proizvela Đurovićeva nedosljednost i nelogičnost u objašnjavanju kada ga se za navedeni novac pitalo.

Stanko Subotić trenutno živi u Švicarskoj. Subotić je u više navrata kroz godine demantirao kako je imao ikakve veze s ubojstvom Ive Pukanića ne suzdržavajući se od neugodnih komentara upućenih u Pukanićevo ime. Naime, on u javnost plasira tvrdnje kako je za sve Pukanićeve probleme „kriva politička urota moćnog srbijanskog miljea koji je „naivnog

Pukanića iskoristio za svoje prljave namjere“ “ (Jelinić, 2014:129). Kako Jelinić (2014:130) navodi, Subotić je u svibnju 2009. godine u intervjuu za Europapress Holding u kojemu je opisao svoje mišljenje o motivima i razlozima o tome tko je bio u pozadini Nacionalovih članaka o duhanskoj mafiji. U tome je intervjuu izjavio kako smatra da je sve pisano izmišljeno od strane ljudi iz kabineta Vojislava Koštunice. Kao odgovorne za 'izmišljanje' duhanske afere naveo je Radu Bulatovića, Aleksandra Nikitovića, Dragana Jočića i Aleksandra Tijanića. Smatrao je kako im je motiv upleten s činjenicom kako su svi podrijetlom Crnogorci te žele vladati Crnom Gorom iz Beograda. Završio je navodeći kako je on u cijelom planu bio samo usputna žrtva. „U Srbiji se Subotiću pripisuju odlični odnosi s Tomislavom Nikolićem i Aleksandrom Vučićem“ (Jelinić, 2014:135). Krajnji cilj Stanka Subotića u ovim ali i političkim odnosima je očistiti svoju biografiju od bilo kakve veze sa švercom i organiziranim kriminalom, a ti bi se namjeri mogli znatno urušiti ako se potvrde bilo kakve sumnje o njegovoj povezanosti s ubojstvom Ive Pukanića. Takvo bi otkriće i znatno utjecalo na političke odnose u Srbiji, ali i cijelom ovom području, a na to mogu utjecati samo daljnji radovi i angažmani hrvatskih istražitelja u razotkrivanju pozadine ubojstva Ive Pukanića. I nakon više od desetljeća od Pukanićeva ubojstva njegov je slučaj blizu zaborava, skoro pa i smatran vječno neriješenim. Subotić je izjavio kako u pozadini toga stoji tvrdoglavo opiranje činjenici kako je mogući naručitelj njegova ubojstva iz Republike Hrvatske. Ta se činjenica ne smije isključiti, no Jelinić (2014:136) u opoziciji postavlja pitanje zašto bi onda izvršitelje atentata pokrivali, štitili te im pružali utočište neki pojedinci iz miljea tajnih službi Srbije i Republike Srpske? Kako je već i navedeno, ta se opcija ne smije isključiti te je upitno jeli uopće temeljito istražena.

10. NAKON GUBITKA IVE PUKANIĆA I NIKE FRANJIĆA

Kakav bi bio i logičan slijed okolnosti istraživačkih novinara, nedugo nakon što su se oporavili od psihičkog sloma i teškog gubitka Ive Pukanića i Nike Franjića, njihovi su kolege iz Nacionala počeli pažljivo istraživati o čemu je sve Nacional pisao u tjednima i mjesecima prije nego se taj atentat dogodio, a što bi moglo poslužiti kao mogući motiv za Pukanićevu i Franjićevu likvidaciju. Zaključili su kako o crnogorskoj mafiji u narednom vremenu nisu ništa ozbiljnije pisali ali su mnogo pisali o tadašnjem hrvatskom premijeru Ivi Sanaderu.

10.1. IVO SANADER

Berislav Jelinić, sadašnji glavni urednik Nacionala, navodi: „U njegovu se ulogu počelo sumnjati zbog krajnje oscilirajućih odnosa i sukoba kroz koje su Pukanić i Sanader prolazili

zadnjih godina Pukanićeva profesionalnog angažmana sve do njegove smrti. Sve se to uvelike događalo upravo zbog ključne teme koja je u proteklom desetljeću obilježila hrvatsku političku scenu, a u njenom središtu bio je general Ante Gotovina.“ (Jelinić, 2014:150), zašto general Ante Gotovina objašnjeno je u prijašnjim dijelovima ovoga rada (pogledaj podnaslov 5.1. Karijera), a zbog tog intervjua došlo je do mnogih prepirki i posljedica u političkoj sceni koje su duboko razočarale Pukanića i definirale odrednice njegova karaktera. U početku njihova kontaktiranja, razgovori su bili vrlo kratki i konkretni. Tada je Pukanić Sanadera smatrao manjim zlom u natjecanju HDZ-a, a nakon Sanaderove pobjede na parlamentarnim izborima 2003. godine te formiranja Vlade došlo je do pojačavanja intenziteta njihovih razgovora. Zbog Gotovine s na udaru našao i Hrvoje Petrač kojeg je Pukanić izrazito branio u medijima čak i onda kada su ga drugi mediji svrstavali u društvo najmračnijih ljudi iz kriminalnog svijeta. Petrač u to vrijeme nije odsijavao od sukoba s vlastima te se našao u velikom pravnom problemu zbog otmice sina generala Vladimira Zagorca 23. veljače 2004. godine za čiju je organizaciju optužen. I dok se nakon ovoga Petrač krio u inozemstvu, Pukanić ga je branio misleći kako je uzrok svim optužnicama Petračev prijašnji angažman oko Gotovine. Ovo ne samo da je narušilo Pukanićev javni imidž, nego je Pukanića dovelo i do vrlo ozbiljnog sukoba s Ivom Sanaderom, a u središtu tog sukoba bio je sudac županijskog suda u Zagrebu Ivan Turudić koji je sjedio na čelu sudačkog vijeća oba suđenja Hrvoju Petraču zbog navedene otmice. Pukanić je u tekstu Nacionala pod nazivom „Vlada potkopava čast suca Turudića“ skočio u zaštitu suca Ivana Turudića što je bilo sasvim neočekivano s obzirom na to da je Turudić Pukanićevog višegodišnjeg prijatelja osudio na višegodišnju kaznu zatvora. Od ovoga je trenutka Petrač počeo stjecati povjerenje u neke Pukanićeve suradnike pa im je tako i iznio informacije koje su žestoko posvađale Ivu Pukanića i Ivu Sanadera. „Do te je svađe došlo zbog neprimjerenog Sanaderova utjecaja na izbor predsjednika Županijskog suda u Zagrebu, koji se održao u ljeto 2005.“ (Jelinić, 2014:154). Pukanić je Sanadera tada u političkom smislu već otpisao što se moglo vidjeti i u njegovoj kolumni „Dečko koji je mnogo obećavao“ u kojoj Sanadera opisuje kao lažova. Nešto ranije, Turudić je ispričao kako je bio dopraćen u tajnosti na drugi ulaz Sanaderova ureda kako bi razgovarali. U tome mu je razgovoru, nakon osude Petrača, rekao kako mu je žao što je sumnjao u njega te, ako se kandidira za šefa Županijskog suda podržat će ga, no zatražio je da ta informacija ne bude objavljena. Šef Županijskog suda nije uspio postati nakon čega se odigralo suđenje Petraču koji se vratio u Hrvatsku. Na tom su suđenju izvršitelji otmice potvrdili kako Petrač nije imao nikakvog saznanja o otmici, no Turudić ga je osudio uz izjavu kako je Petrač pre inteligentan kako bi se sve to odigralo bez njegova saznanja. Pukanića je ta

osuda razbjesnila te je u idućem broju Nacionala u ljutnji ispričao priču o korupciji pravosuđa pod utjecajem državnih moćnika te priču koju je Turudić zamolio da bude ne objavljena, onu o njegovom sastanku sa Sanaderom. Nakon što je taj tekst objavljen Pukanića je u ured nazvao Sanader dok su u Pukanićevom društvu bila dvojica kolega i na njega počeo urlati da iznosi neistine te da zahtjeva ispriku. U tome je razgovoru, u afektu emocija, Pukanić iznio Turudića kao izvor informacija što je natjeralo Sanadera da prizna kako je bilo sastanka no negira njegov sadržaj na što mu je Pukanić otvoreno rekao kako mu ne vjeruje nakon svih laži. Naravno, ovo nisu sve razmirice koje su Pukanić i Sanader imali. Još jedan primjer je instanca u 2017. godini u kojoj je Pukanić na naslovnici Nacionala postavio Biancu Matković koju je predstavio kao najmoćniju ženu Hrvatske znajući kako Sanader nije htio to iznositi u javnost s obzirom na to da je imao velik utjecaj u njezinu uspjehu. Hrabrost da se objavi ta naslovnica šokirala sve Sanaderove bliske suradnike te stvorila pomutnju između supružnika Sanader. Pukanić je tada sumnjao kako su Bianca i Sanader dugogodišnji ljubavnici, a te su sumnje iznosili i Sanaderovi suradnici nakon Pukanićevog atentata i Sanaderovog silaženja s vlasti rekavši kako je to i bila naznaka početka žestokog rata Pukanića i Sanadera jer je Sanadera ta naslovnica uvelike razbjesnila.

7. Fotografija Biance i Sanadera u članku „Kraljica Banskih dvora“
Izvor: preneseno u cijelosti (Nacional.hr, br. 580/2006.)

Još jedna naslovnica koju je Sanader preko svoga suradnika, kao i u prošlom incidentu, tadašnjeg glasnogovornika Vlade Ratka Mačeka kojeg je Pukaniću slao svaki puta kada je htio spriječiti izlazak informacija i s kojim je kroz te razgovore Pukanić počeo stvarati blizak

odnos bila je „Blago na ruci premijera Sanadera“. Tada se vodila afera oko dva Sanaderova neprijavljena skupocjena sata koja su objavila dnevni list 24 sata, a Nacional je, pregledavajući mnoštvo fotografija Sanadera, uspio otkriti kako on ustvari posjeduje kompletnu kolekciju izuzetno skupih satova, a upravo je to bila prva afera u kojoj se otvoreno počelo propitivati porijeklo Sanaderove imovine. Sanader je na Mačeka vršio velik pritisak s obzirom na to da ga je zadužio da pokuša umanjiti javnu štetu načinjenu ovim člancima. Maček se je trudio no Nacional je svaku informaciju koja je faktički bila izmišljena izuzetno temeljito istražio i u iduća dva broja Nacionala ismijao. „(...) Pukanić je od Mačeka primio najozbiljnije upozorenje da će ga Sanader pokušati uništiti po svaku cijenu. Zapravo mu je Maček rekao da će Sanader zaprijetiti svim glavnim oglašivačima u Nacionalu i iskoristiti svoj utjecaj da prekine njihovo oglašavanje u Nacionalu.“ (Jelinić, 2014:168). Tek se kasnije vidjelo koliko su početna otkrića o Sanaderovom posjedovanju imovine važna te zašto je Sanader oko toga bio u tolikoj mjeri histeričan. Nakon ubojstva Pukanića i Franjića, dok su još bili svježe pod zemljom, dogodio se niz događaja koji su u njihovim bivšim suradnicima pokrenuli misli kako bi iza tog tragičnog čina mogao stajati i Ivo Sanader. Naime, predstavnik VCP-a⁸ i dugogodišnji suvlasnik NCL Media Grupe, Gabriel Dielacher ispričao je hrvatskim suvlasnicima Nacionala kako ga je nazvao poduzetnik Robert Ježić koji mu se navodno obratio iznimno arogantno te pitao kada može poslati svoje odvjetnike kako bi riješili tehnički dio posla oko preuzimanja Nacionala. Treba uzeti u obzir kako je Dielacher dugogodišnji Pukanićev suradnik te ga je tako i mnogo prije njegove drame oko Sanadera upozoravao kako je Ivo Sanader vrlo korumpiran, opasan i moćan pojedinac. Dielacher i Ježić osobno su se sastali te je Dielacher Ježićevu ponudu odbio. „Ta se Ježićeva ponuda počela povezivati s ambicijama Ive Sanadera da preuzme što veću kontrolu nad hrvatskim medijskim prostorom“ (Jelinić, 2014:210) čija se povezanost počela razotkrivati kroz kopanje po Ježićevoj poslovnoj prošlosti te tajnom špijunskom izvješću o poslovanju Hypo banke gdje se vidi jasna veza Ježića i HDZ-a, kasnije i Sanadera. Jelinić govori i kako je Sanader mrzio „Pukanića i Nacional pa je nakon Pukanićeve pogibije kupnjom Nacional htio trajno ušutkati“ (Jelinić, 2014:216), tako su barem taj Ježićev potez objašnjavali Pukanićevi suradnici, no s obzirom na to kako taj navodni plan nije uspio, priča nikada nije dospjela do istražitelja Pukanićeva ubojstva. Skoro nitko iz tadašnjeg vladajućeg HDZ-a nije izrazio sućut nakon Pukanićeve smrti, a mnogi suradnici sumnjali su kako je riječ o strahu od i naredbama koje je dao Ivo Sanader. Jedan je član tadašnje vlade nešto kasnije objasnio kako im je Ivo Sanader „izričito

⁸ Vienna Capital Partners

službeno zabranio da na bilo koji način iskažu javno ili privatno sućut zbog Pukanićeve smrti“ (Jelinić, 2014:217). 2011. godine mediji su objavljivali detalje iskaza bivše blagajnice HDZ-a, Branke Pavošević, koja je tada bila osumnjičena kao sudionik u velikim operacijama ilegalnog i tajnog financiranja HDZ-a. Naime, ona je u tim iskazima opisala i jedan dan koji joj se posebno urezao u pamćenju. U zgradi Carinske uprave bio je bliski Sanaderov suradnik i tadašnji ravnatelj Mladen Barišić koji je, kako ona opisuje, bio u velikoj žurbi te joj je rekao kako moraju hitno složiti i prebrojiti novac te kako taj novac do 12:00 sati mora biti van Carine. Prema njezinom iskazu, Barišić je tih dva milijuna eura donio u aktovci. Nakon što je ovaj iskaz objavljen, autora knjige „Zašto je ubijen Ivo Pukanić?“, Berislava Jelinića kontaktirao je Ratko Maček te ga pozvao u svoj ured. Maček je bio vidno potresen onime što je Branka Pavošević iznijela te, iako to nije izravno rekao, „bilo je vidljivo da Maček duboko u sebi sumnja kako je taj novac mogao biti namijenjen za plaćanje izvršenja atentata na Ivu Pukanića“ (Jelinić, 2014:218). Na žalost, Ivo Pukanić nije živio dovoljno dugo kako bi vidio da je bio u pravu kada je riječ o cijelom razmjeru korupcije Ive Sanadera, teme koju je među prvima započeo u hrvatskom medijskom oku.

10.2. TOMISLAV KARAMARKO

Ne čudi kako je postojalo još pojedinaca koji su negativno upleteni u život Ive Pukanića pa je tako 2014. godine u Uskok je došla potpisana pisana izjava koja je zakuhala pitanje jeli Tomislav Karamarko, još dok je bio ministar unutarnjih poslova, imao osobne motive koji bi ga potaknuli na ometanje istrage o ubojstvu Ive Pukanića i Nike Franjića. Djelatnici Uskoka su iz te izjave doznali kako su do Ive Pukanića još 2007. godine dospjele kopije privatnih poruka elektroničke pošte Tomislava Karamarka koji su otkrivali kako se tadašnji ravnatelj SOA-e našao u ljubavnom trokutu. U kratkom vremenu su do Pukanića dospjele i informacije kako ljudi bliski Karamarku prijete jednoj Zagrepčanki koja je bila uvučena u njegov ljubavni skandal o dovođenju u opasnost njezina malodobnog djeteta. Jelinić (2014:231) navodi kako se nakon tog saznanja Pukanić našao s Karamarkom, s kojime je bio u dobrim odnosima, te mu objasnio kako će objaviti sve informacije ako to dijete ne ostave na miru. Navodno su svi ti dokumenti nestali iz Pukanićeve ureda nakon njegova ubojstva i prilikom istrage, a sumnja se kako ih je otuđila policijska službenica Selma Abadžić, bivša Karamarkova bliska suradnica. Tu sumnju Berislav Jelinić (2014:230) zasniva na osobnim razgovorima sa ženom kojoj su upućene prijetnje, njezinim prijateljem koji joj je sugerirao da se obrati Ivi Pukaniću za pomoć, razgovoru s osobama bliskima Karamarku te izjavi koju je poslala Uskoku koju Berislav Jelinić posjeduje. Selma Abadžić uhićena je 2012. godine pod sumnjom da je

odgovorna za opstrukciju i sabotazu mnogih Uskokovih istraga o iznimno osjetljivim predmetima. Tada joj je u pomoć uskočio Tomislav Karamarko te kontaktirao odvjetnika Ivu Farčića. „U travnju 2010. Sreten Jocić je na suđenju u Beogradu izjavio da iza ubojstva Ive Pukanića stoji Tomislav Karamarko. Rekao je da će to tijekom suđenja potvrditi svjedoci“ (Jelinić, 2014:238). 2012. Jocić je iz zatvora Karamarku zaprijetio smrću.

11. POČINITELJI DANAS

Danas, kako navodi Express (2018:n.p.), zagrebačko suđenje Sretenu Jociću, takozvanom Joci Amsterdamu zaključilo je kako je on naručitelj atentata koji je platio milijun i pol eura, no u Beogradu je oslobođen optužbi zbog manjka dokaza. Robert Matanić osuđen je zbog organizacije ubojstva zbog čega je dobio 35 godina zatvora, a u proljeće 2015. teško je napadnut u Lepoglavi gdje ga je drugi osuđenik pretukao utezima privremeno ga smjestivši u komu, „i danas se sumnja, da je Matanić napadnut zato što su naručitelji pokušavali ušutkati potencijalne svjedoke“ (Okić, 2018: n.p.). slobodan Đurović, ujedno i kum Sretena Jocića, osuđen je na 23 godine zatvora, a Željko Milanović na 40 godina zatvora. Luka Matanić i Amir Mafalani osuđeni su na 16 godina zatvora. Mafalani je dobio tužbu na Europskom sudu za ljudska prava protiv Hrvatske zbog pretjerane uporabe sile zbog čega mu treba biti isplaćeno 140 tisuća kuna. Milenko Kuzmanović originalno je osuđen na pet godina zatvora zbog pomaganja Željku Milanoviću u bijegu, no 2018. godine oslobođen je svih optužbi. Bojan Gudurić osuđen je na 33 godine zatvora jer je bio zadužen snajperom ustrijeliti Pukanića u slučaju da preživi eksploziju.

8. Fotografija objavljena u članku „IN MEMORIAM Ivo Pukanić / Niko Franjić“ u Nacionalu
Izvor: preuzeto u cijelosti (Nacional.hr, 2017)

12. ZAKLJUČAK

Ivo Pukanić tijekom svoje se karijere mnogima zamjerio, bili to lideri opasne i ukorijenjene organizacije poput takozvane duhanske mafije ili subjekti sa samog političkog vrha. Opcija za to tko je ubio Pukanića ima mnogo. Tužna je upravo činjenica kako ovaj slučaj 11 godina nakon atentata u kojemu su ubijeni Ivo Pukanić i Niko Franjić blijedi u zaborav te nije daleko od mjesta na kojemu je stajao par godina ranije. Problem nastaje u činjenici kako se radi o izuzetno utjecajnim ljudima koji bi učinili sve kako bi se njihov ugled očistio ili tragovi njihove umiješanosti izgubili. Velik problem ovog slučaja bili su i propusti vlasti koje su neupitno mogle i zaustaviti ovaj atentat, a nepojmljivo je koje bi se u tom slučaju informacije saznale, bilo o naručiteljima ubojstva ili nastavkom istraživanja Nacionala i Ive Pukanića o budućim aferama. Valja u istrazi ubrojiti i temeljito istraživati sve opcije, bile one povezane s činjenicom kako su Subotić ili Jocić odgovorni za narudžbu atentata ili pak ta povezanost seže u krugove hrvatske političke elite, uvelike je moguće i kako naručitelj nije bio samo jedan, a dakako je najveću motivaciju i negativnu pozadinu s Pukanićem imala duhanska mafija. Ovaj je slučaj otkrio mnoge nepravilnosti u hrvatskom sustavu koje su se i dalje nastavile provoditi poput ne reagiranja na prijave ili korupciju i povlačenje uzica iza zastora javnog mijenja. Ne može se pojmiti koji bi utjecaj moguće otkriće naručitelja ovog atentata imalo na svijest javnosti, no i njezinu sigurnost ako bi jedan konac povukao drugi. Jedno je sigurno, a to je kako će napadi na novinare uvijek postojati na ovaj ili onaj način te je pojedinima potrebna adekvatna zaštita koju vlasti nisu spremne pružiti.

13. LITERATURA

- B.a.B.e. URL: <http://www.babe.hr/hr/o-nama/> [pristup: 11.08.2019.]
- Babić, J. (2004) *Zagrebačka mafija*. 2. prošireno izd. Zagreb: Nacional.
- D. M. S. (2017). Napadnut reporterski tim emisije Provjereno tijekom snimanja priloga: Dnevnik.hr. URL: <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/napad-na-reporterski-tim-emisije-provjereno-tijekom-snimanja-priloga---489347.html> [pristup: 19.07.2019.]
- Ivo Pukanić (2017). URL: <https://www.biografija.com/ivo-pukanic/> [pristup: 17.07.2019.]
- Igrić, D. (2015) Napadi na novinare sve češći. URL: <https://www.hnd.hr/napadi-na-novinare-sve-cesci> [pristup: 01.08.2019.]
- Jelinić, B. (2014) *Zašto je ubijen Ivo Pukanić: Tko je naručio, tko je izvršio, a tko i zašto nije spriječio teroristički atentat u središtu Zagreba*. 1. izd. Zagreb: Sljedeći savjet j.d.o.o.
- Jutarnji.hr (2009.) Đukanovićev kum: Pukanića je ubila duhanska mafija. URL: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/dukanovicev-kum-pukanica-je-ubila-duhanska-mafija/2813561/> [pristup: 07.08.2019.]
- J.B. (2017) Sačekuša kod tomlavgrada: Zdravko Mamić propucan u natkoljenicu. Završio je u bolnici, a napadači su u bijegu. URL: <https://www.lupiga.com/hiperlink/sacekusa-kod-tomislavgrada-zdravko-mamic-propucan-u-potkoljenice-napadaci-u-bijegu> [pristup:07.08.2019.]
- Karakaš Jakubin, H. i Dešković, M. (2019) Detalji sačekuše u zagrebačkim dugavama: Napadač je imao periku, pucao je iz ukradenog pištolja: 'Ma slučajno sam pogođen, nikome nisam dužan...!'. URL: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/crna-kronika/detalji-sacekuse-u-zagrebackim-dugavama-napadac-je-imao-periku-pucao-je-iz-ukradenog-pistolja-ma-slucajno-sam-pogoden-nikome-nisam-duzan/8901110/> [pristup: 07.08.2019.]
- Kavain, M. (2017) Što zakoni podzemlja otkrivaju o napadu na Mamića? Ranjavanje u nogu ima jasnu poruku, evo kada se u kriminalnom svijetu koristi takvo 'upozorenje'. URL: <https://www.slobodnadalmacija.hr/novosti/crna-kronika/clanak/id/503217/sto-zakoni-podzemlja-otkrivaju-o-napadu-na-mamica-ranjavanje-u-nogu-ima-jasnu-poruku-evo-kada-se-u-kriminalnom-svijetu-koristi-takvo-upozorenje> [pristup: 07.08.2019.]
- Kovačević, J. (2008) Ivo Pukanić o pucnjavi u Ilici. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=qMTDjXhpn9g&t=4s> [pristup: 15.08.2019.]

- Leković, S. (2016) HND najoštrije osuđuje najnovije prijetnje smrću i pozive na nasilje prema novinarima. URL: <https://www.hnd.hr/hnd-najostrije-osuduje-najnovije-prijetnje-smrcu-i-pozive-na-nasilje-prema-novinarima1> [01.08.2019.]
- Marić, S. (2012) Terorizam kao globalni problem. *MediAnali*, 6 (11), str. 87 – 102.
- Miočić, I. (2018) Fleksibilnost studije slučaja: prednost ili izazov za istraživače? *Ljetopis socijalnog rada*, 25 (2), str. 175 – 194.
- Modrić, S. et al. (2004) Istraživačko novinarstvo: miris novca, moći i strasti. U: Bošnjak, M., ur., *ISTRAŽIVAČKO NOVINARSTVO*. Zagreb: PressData, str. 7 – 12.
- Narodne novine (2011). *Kazneni zakon: Terorizam. /članak 97/* Zagreb: Narodne novine d.d., NN 125/2011, str. 34 – 35.
- Okić, R. (2018) Gdje su danas ubojice Ive Pukanića? URL: <https://www.express.hr/top-news/gdje-su-danas-ubojice-ive-pukanica-18177> [pristup: 21.08.2019.]
- Pavić, S. (2015) HND zgrožen sučevim objašnjenjem ubojstva Pukanića i Franjica Leković: opasna je poruka suda kako ubojstvo nakladnika i novinara nije ozbiljna prijetnja. URL: <https://www.hnd.hr/hnd-zgrozen-sucevim-objasnjenjem-ubojstva-pukanica-i-franjica-lekovic-opasna-je-poruka-suda-kako-ubojstvo-nakladnika-i-novinarar-nije-ozbiljna-prijetnja> [pristup: 01.08.2019.]
- Pukanić, I. (2008) Svirepi pokušaj ubojstva u Ilici. URL: <http://arhiva.nacional.hr/clanak/44551/svirepi-pokusaj-ubojstva-u-ilici> [pristup: 15.08.2019.]
- Pukanić, I. (2006) Nacional i samostalna Crna Gora. URL: <http://arhiva.nacional.hr/clanak/25340/nacional-i-samostalna-crna-gora> [pristup: 10.08.2019.]
- Struna. URL: <http://struna.ihjj.hr/page/o-struni/#struna> [pristup: 02.08.2019.]
- Svirčić, J. (2016) Mali historijat propucavanja: zna se kada i kako, ali nikada ne saznamo tko i zašto puca na vlasnike medija. URL: <https://www.hnd.hr/mali-historijat-propucavanja-zna-se-kada-i-kako-ali-nikada-ne-saznamo-tko-i-zasto-puca-na-vlasnike-medija> [pristup: 05.08.2019.]
- Svirčić, J. (2016) Mali historijat propucavanja: Zna se kada i kako, ali nikada ne saznamo tko i zašto puca na vlasnike medija. URL: <https://lupiga.com/vijesti/mali-historijat-medijskog-propucavanja-zna-se-kada-i-kako-ali-nikada-ne-saznamo-tko-i-zasto-puca-na-vlasnike-medija> [pristup: 05.08.2019.]

- Zaštita svjedoka u kaznenom postupku (2017).
URL:<http://klinika.pravo.unizg.hr/content/zastita-svjedoka-u-kaznenom-postupku>
[pristup: 10.08.2019.]

14. PRILOZI: POPIS FOTOGRAFIJA

1. Index.hr (2005) Nacional: Gotovina imao tri šanse za mirnu predaju.
URL: <https://www.index.hr/vijesti/clanak/nacional-gotovina-imao-tri-sanse-za-mirnu-predaju/296296.aspx> [pristup: 21.08.2019.]
2. Igrić, D./hnd.hr (2015) Napadi na novinare sve češći. URL:
<https://www.hnd.hr/napadi-na-novinare-sve-cesci> [pristup: 01.08.2019.]
3. Nacional.hr (2008) Svirepi pokušaj ubojstva u Ilici.
URL: <http://arhiva.nacional.hr/clanak/44551/svirepi-pokusaj-ubojstva-u-ilici> [pristup: 15.08.2019.]
4. Nacional.hr (2008) Svirepi pokušaj ubojstva u Ilici.
URL: <http://arhiva.nacional.hr/clanak/44551/svirepi-pokusaj-ubojstva-u-ilici> [pristup: 15.08.2019.]
5. Miletić, T./24sata.hr (2008) Milovanović prije atentata ukrao snajper u Zagrebu?
URL: <https://www.24sata.hr/news/milovanovic-prije-atentata-ukrao-snajper-u-zagrebu-88597> [pristup: 21.08.2019.]
6. Nacional.hr (2015) Stanko-Subotic-Cane.
URL: <https://www.nacional.hr/stanko-subotic-cane/> [pristup: 21.08.2019.]
7. Nacional.hr (2006) Kraljica Banskih dvora.
URL:<http://arhiva.nacional.hr/clanak/30085/kraljica-banskih-dvora>
[pristup: 21.08.2019.]
8. Nacional.hr (2017) IN MEMORIAM Ivo Pukanić / Niko Franjić (2008. – 2017.): IVO PUKANIĆ Hrvatska je u banani. URL: <https://www.nacional.hr/in-memoriam-ivo-pukanic-niko-franjic-2008-2017-ivo-pukanic-hrvatska-je-u-banani/>
[pristup: 22.08.2019.]